

ABONAMENTUL.
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Strada Zrinyi Nr.1/6.

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Câteva rectificări.

De I. Agârbiceanu.

II.

Nu suntem deci nici mai săraci nici mai inapoiți ca alții prin faptul că stagnează în timpul războiului viața noastră culturală. Inferioritatea noastră, dacă este, își are originea încă în timpurile de pace. În războiu a intrat fiecare popor cu capitalul moral, intelectual, cultural, câștigat în timp de pace. Prin urgia ce bântuie acum în lume s'a poticnit evoluția culturală la toate popoarele. Lumea azi nu ascultă și nu se închină frumosului, ci forței și utilului. Popoarele în luptă au o singură preocupare: viitorul. Acest viitor îl așteaptă dela Dumnezeu, dela puterea lor câștigată în timp de pace și dela însaș evoluția legilor adânci cari stăpânesc sufletul popoarelor.

Ne vine greu să credem că viitorul nostru poate să fie văzut de cineva întunecat. Ni se părea că cultura națională — multă- puțină — din care ne-am adăpat până acum, va fi fost totuș de ajuns, va fi pus destulă tărie în sufletul fiecărui Român ca să poată lupta și să poată aștepta în liniște viitorul. S'a făcut însă atâtea vorbă în jurul pretenției noastre decadențe culturale de azi, încât unii dintre cei mai buni ai noștri s'au socotit că poate totuș nu va strica dacă își vor pune silințele pentru a ridica nivelul pressei noastre chiar în aceste vremuri schimbate. Multora li s'a părut că dăm îndărăpt chiar și numai din stagnarea momentană a vieții noastre culturale, în special a publicisticii noastre, că deci viitorul nostru ca popor s'ar clătina, clătinaându-ni-se tăria de căpetenie.

Convingerea aceasta dacă ar prinde rădăcini ar fi dintre cele mai primejdioase. Și, de unde să știm cu siguranță că nu va avea efect? În sfârșit dacă se repețește cu stăruință aceeaș acuză, nu-i cu neputință, ca chiar greșită fiind, să i se dea oarecare cezământ. Cred că din motivul acesta au hotărât cei cari au veghiat și până acum asupra bunăstării publicisticii noastre atât cât s'a putut, ca să facă tot posibilul pentru a îmbunătăți ziaristica noastră, să pornească chiar o revistă literară, pentru ca să nu se mai vadă în aceasta săracă manifestare externă un semn de slăbiciune internă. Credința în viitorul nostru nu-i permis să se clatine.

Cred însă că acest efort se face și din alt motiv, acesta cu mult mai adânc și mai adevărat. Ajuns în fața unei prăpăstii îngrozitoare, dela trecerea căreia ți se pare că atârna moartea sau viața ta, de obicei ți se închid toate simțurile. Având însă vreme mai îndelungată să o privești, să o cercetezi, începi să te obișnuiești cu ea. Omul se obișnuiește și cu nenorocirile cele mai cumplite, și acum după un an și jumătate, începe să se obișnuiască și cu războiul de acum. Și, îndată ce începem să ne obișnuim cu ceva, fie și răul cel mai mare, viața începe să-și ceară drepturile sale, cel puțin rămășițele cari le-a mai putut salva. Puțini sunt în stare să suporte o încordare îndelungată, puțini pot să sară prăpastia ce li s'a deschis în cale dintr'odată, cu forța înmagazinată în ei înainte de a ajunge pe marginea abisului. Cei mai mulți o trec încet, în rate, târându-se, folosindu-se de sprijin, de propte. Ei vreau s'o treacă nesimțind primejdia, neprimejdindu-și viața. Ei o trec încet, se hodinesc, mă-

nâncă, beau, cearcă chiar să rădă. Indată ce ne-am obișnuit cu ceva rău, viața își cere rămășițele de drepturi dela cei mai mulți. Viața dacă nu mai poate sbura, se târăe, dar în loc nu vrea să rămână. Poate că are dreptate, pentrucă o nenorocire ori cât de mare, nu-i în stare să zdrobească cursul vieții în măsura în care ni se pare nouă când am ajuns mai întâi pe pragul nenorocirii. Lumea începe să-și dea seama că nici războiul de acum, ori cât de cumplit, nu va fi în stare să curme pentru totdeauna viața popoarelor, că viața lor va continua, mai bine sau mai rău, după cum va fi isbânda dar nu va înceta. După un an și jumătate de luptă popoarele încep să simtă că viața lor nu va apune prin războiu, și destinul ce ne mână înainte poruncește să nu desnădăduim niciodată. Imi vine în minte o întâmplare.

În vecini cu minte trăiește o văduvă săracă, uscată ca scândura, cu gura zbârcită ca o pungă, cu obrazii galbeni mâncați de pârăiașe adânci. Un an întreg i-am auzit geamătele, tânguirile nesfârșite. Il bocea pe Ion al ei, pornit la bătaie de când s'au afișat mai întâi pe pereții cancelarii și în colțurile ulițelor latele placate prin cari se vestea mobilizarea. Zadarnic o mângăiam, zadarnic îi cetiam de zeci de ori rarile scrieri ce-i veniau dela fecior. Mă privea cu aceiași ochi speriați și avea acelaș oftat: „Inima mea, cum te-ai dus și nu mai vii”. Clătina din capul bătrân și lacrimi domoale i se strecurau pe pârăiașele din obrazi. Era singurul ei fecior, întreaga ei nădejde.

Mă gândeam de multe ori când o vedeam, când o întâlneam: De va fi să-i vină vestea morții lui de sigur o va duce în mor-

Sonet.

Când nu mai vine nimeni — mi se pare
 Că 'n jețul gol de lângă patul meu
 S'așează blând, privindu-mă moroș
 O palidă femeie, despre care

Se spune 'n lume tot cuvântul greu,
 O 'ncarcă cu blesteme fiecare
 Și fug din drumu-l toți, cu mic, cu mare,
 Căci n'o iubește nimeni, numai eu.

— Femeia asta palidă la față,
 Din ani nalvi m'a cunoscut, mă știe.
 M'a întâlnit de mii de ori în viață.

Din glasul ei mai dulce decât mierea
 Sorbit-am eu întâia poezie —
 Femeia asta palidă-i Durerea.

ECATERINA PITIȘ.

Cronică științifică.

Fundația Wetzler. — Problema alimentației. —
 Pâinea lui Schlueter. — Pâne din drojdiute. —
 Pâne din pae și coceni.

Bernard Wetzler, membru al Casei magnaților din Viena, a făcut o fundație de 500 mii coroane pentru întemeierea unui institut, în care să se studieze și promoveze partea tehnică a problemei de alimentație.

Negreșit, problema alimentației este de mai mare importanță decât problema războaielor. Dar omeniirea nu s'a emancipat încă din stadiul copilăriei. Ii trebuie mișcare, alergare, voină să zică: trenuri și automobile, vapoare și aeroplane. Ii trebuie bătăi, imbrânceli. Ii trebuie petreceri sgomotoase și scliviseli copilărești. Cugetă și la alimentație, când o taie foamea. Mai târziu va cugeta serios. Când va ajunge la maturitate. Până atunci, fonduri ca al lui Wetzler sunt porumbei din arca lui Noe în atmosfera înăbușită de Krupp, Schneider et Co., Skoda și numeroasele fabrici de explozibile.

Pâinea lui Schlueter. — Tărâțele rămase prin procedeul obișnuit de măcinare a grâului, se frământă cu apă, se pun într'o căldare închisă și se încălzesc la 60°. La temperatura aceasta se lasă câțva timp. Apoi se încălzesc la 110° C., când toate celulele se deschid, se di-

strug. Aluatul se uscă atunci. Se macină. Se adaugă făinei, din care au provenit tărâțele. Pânea gătită din amestecul acesta se numește pâinea lui Schlueter, după numele descoperitorului ei. — Culoarea-i albă și mirosu-i plăcut derivă dela amidonul aflător în tărâțe, amidon care prin înfierbântare s'a transformat în substanțe zaharoase.

Pâne din drojdiute. — Se știe că drojdiile de bere se înmulțesc foarte tare. La temperatura de 25—28° C. toată celula se dublică în curs de 2 ore. În 24 ore avem deci 4096 celule din una singură. Inmulțirea ulterioară și-o poate calcula fiecare.

Fecunditatea prodigioasă are drept urmare că berăriile produc mai multe drojdi de cum au trebuință. În timpuri normale, escedentul berăriilor germane — de exemplu — atinge 70 milioane kgr. pe an. O cantitate, care a îndemnat știința să valorifice drojdiile.

S'au făcut numeroase încercări. Zice-se că în anul de foamete 1816—17, fabricantul Brakenmayer din Constanț (Elveția) a venit la ideea să facă pâne din drojdi. Avu succes atât de remarcabil, încât guvernul cantonului St.-Gallen recomanda procedeul tuturor spre imitare.

Receptul s'a reluat azi, cu mai mult sistem, cu mai mare stăruință.

mânt. Intreaga ei viață era concentrată în nădejdea că Ion va veni. Intr'o seară aud în vecini glasuri multe de oameni printre cari se ridică, aproape coplesindu-le; plânsul hodorogit al bătrânei, un plâns nou care se cunoștea bine că acum îl încearcă mai întâi după un an de zile. Plângea de bucurie vecina: sosise Ion.

Sosise dar tusea seacă îl culcă în pat din a doua zi. Era obicinuit el să rămână așa întins pe spate ziua întreagă, căci tot așa făcuse și în spitalul din care sosia. Vecina crezu întâiu că așa e legea celor ce vin din bătae: să se hodinească în pat slabi și galbeni ca de ceară. Il îndopa cu toate bunătățile și gura nu-i mai tăcea. Nici nu băgă de seamă cum slăbește Ion din zi în zi și când, la șase săptămâni, ficiorul înalbi din ochi și înțepen, bătrâna înlempi la căpătâiu. Nici prin gând nui-trecu să aprindă luminarea de ceară...

Pentru pomană adună tot ce amar avu la casa ei. Chiar și hainele feciorului le împărți între săraci. Imi ziceam: desigur bătrâna știe ce va urma, știe că nu mai are lipsă de nimic, știe ce va urma, știe că va urma și ea pe Ion în groapă.

În dimineața următoare însă o zăresc pe bătrâna c'o deseagă în spate.

— Până unde bunico, așa de dimineată?

— La moară.

— La moară?

— Am adunat nește rămășițe, nește mestecături. Nu mai am o mână de făină. Pune dășagii din spate și-mi arată: boabe de porumb, de ovăz, de orz, amestecate în praful și murdar.

— Ce să fac? Trebuie să trăiesc. Bătrâna clătină cu jale din cap își ridică dășagii și-și văzu de drum.

Cu cât va ținea războiul mai mult, va crește mereu numărul acelor cari se vor obicini cu răul acesta mare, și vor cerca să se întoarcă la viața lor obicinuită, atât cât va fi cu putință, neavând tăria să trăiască altfel, iar la viață îi împinge o putere mai mare decât ei. Pentru a da un sprijin real

acestora cred eu că s'a hotărât să se facă tot posibilul pentru a îmbunătăți publicistica noastră. Vezi bine, nu poate fi vorba de satisfacerea unor lipse rafinate, căci aceste „u” vor putea fi satisfăcute decât în vremuri de pace, și e nefiresc să se ridice chiar acum, și nici nu se ridică decât în aceia cari nu se văd decât pe ei. Se va cere să se dea sprijin și razim acelor cari au lipsă de el ca să poată trăi, nu pentru ca să nu se plictisească. Obicinuiți tot mai tare cu stările cumplite de acum, viața se continuă dar cu o sărăcie și înceteneală tragică de care nu va scăpa decât reintorcându-se porumbul alb al păcii.

La început de an.

...Iarăș ne întâmpină enigmaticul zeu Biceps. Fața lui Ianus, ce privește înainte e plină de mister... cea care se uită *înapoi* e crispată de durerea acumulată în cele 366 de zile, din anul al 1915-lea dela Nașterea Domnului. Ochii acestei fețe sunt niște izvoare secate de abundența lacrimilor vărsate după atâtea ființe iubite dispărute în neant...; obrajii îi sunt palizi de fierbințeala șiroaielor ce i-au scăldat fără întrerupere zi și noapte fața; călindarul frunții poartă urmele ranelor ce-i sfășia neconținut inima...; iar în urechi a amuțit vâjeitul accentelor sfășietoare a celor ce fiind „morituri” salutau: „Ave Caesar et Patria!...” Pe buzele-i supte nici un cuvânt de veselie n'a încrămănit, căci ele neconținut s'au contrahat în bocet și plâns, după ce ce și-au risipit floarea vieții, ca iarba câmpului... Iar părul, pletele ce încunună fruntea, acestei fețe încrămănită în privirea anului ce n'o să mai vină, sunt de tot cărunte, de grijile îndurate zi de zi, lună de lună... Vulcan stins e acum inima, pe care au mistuit-o sbuciumările desperate ale anului răposat ieri...

...Altfel este fața lui Ianus Geminus, care privește *înainte* la zilele Anului nou, al 1916-lea dela Steaua Vifleemului. O expresie mai plină de mister, cum pozează acum Bifrontul, nici penelul cel mai măestru nu o poate imprumuta acestei fețe a lui. Cu ochii unei ființe de curând aduse la viață, privește El jur împrejur de sine. Timpana auzului său stă gata să vibreze la unduțiile întâiilor sunete. Limba-i n'a rostit încă un singur cuvânt, fruntea-i o „tabula rasa...” Dar încetul cu încetul expresia acestei fizionomii se schimbă... Ochii-i se ageresc, pândind, spionând toată clipa anului nou năs-

cut, ce în viața popoarelor va juca poate un rol neasemănat mai mare, ca zece alții, sau ca o sută, de nu chiar ca o mie de alți ani... Iar spre sfârșitul celor 366 de zile ce ne stau în față, acești ochi vor fi pătruns clar toate culele ascunse din timpul acestui an... Auzul ei începe din ce în ce să se obicinuiască cu amestecul sunetelor variate de durere și bucurie, de înfrângere și învingere. Așa că după 12 luni ele vor fi poate asaltate de osanalele învingerii, ca și de suspinele catastrofei... Iar fruntea-i netedă, ca un pergament nescriș, se va brăzda încetul cu încetul de vesti bune și rele, de date memorabile, ce vor fi unora binecuvântare, iar altora blăstem... Și la urmă ea va fi călindarul anului 1916, deschis tuturoara spre răsfoire. În filele acestei cărți ce va începe cu 1 Ianuarie și se va încheia la 31 Decembrie, supraviețuitorul va ceti un amestec bizar de sentimente vesele și dureroase un mozaic de zile glorioase și rușinoase, umilitoare. Se va aplica unor localități și oștiri, însemnătatea de odinioară a Sedanului, Waterlooului etc.... Poate la 31 Decembrie 1916 glasul lui Ianus va fi, tunetul sentențios al înălțării sau umilirii popoarelor. Câte mistere, enigme, nu rezervă, indivizilor, popoarelor și statelor, de toți salutatul 1916!

...Dar omule ființă curioasă, voințe să știe multe... De aceea îți se adresează Tie: Atotștiutorule Zeu, Ianus care botezi anii noi ce se nasc, și însotești, prohodindu-i pe cei vechi, ce mor, ești oare așa de nemilos cu muritorii oameni, cari dispar ca și clipele fugare... încât nu vrei să le destăinuiești nici o simplă dată, nici un simplu gest ori cât de discret și ascuns al viitorului?

Și e curioasă omenirea zilelor noastre de pace. De aceea te întrebăm puternice Zeu: templul Tău, rămânea-va încă multă vreme cu porțile deschise, după cum era obiceiul pe vremurile războaielor romane, când templul Tău ridicat de regele Numa în Forum, stă zi și noapte deschis, ca simbol al interesului tău față de luptele, ce le purta aquila romană? Avea-vei de gând tu biceps deus să-ți închizi portalele casei date de adorație, ca lumea să nu le profaneze în timp de pace, dar să poată gusta din binefacerea ei atât de dorite și așteptate?...

Tu, începutul și tatăl tuturor lucrurilor, căruia îți dedeau în vremurile cărunte începutul prinosului de recunoștință și mulțumită la culsul viilor și a recoltei; căruia rugi fierbinți de cerere pline de speranță îți adresau ceice intrau prima oară în vr'o slujbă; Tu, care te împărțaseai înaintea tuturor zeilor de fruntea cinstii, rămânea-vei mult la suspinele, cari erump din adâncul inimelor, după mult dorita pace?

În anul 1910 „Versuchs- und Lehranstalt für Brauerei” din Berlin introduce un aparat special pentru uscarea drojdiei. Fierbințeala omoară bacteriile. Se obține un produs gălbui, lame-lar, de gust plăcut: *drojdia uscată* sau *drojdia furageră* (Futterhefe), care în amestec cu ovăș, cu nutreț, constituie un nutremânt substanțial și plăcut pentru cai, cai, vite, oi, porci, găini, găște etc.

Institutul nu s'a mulțumit cu atâta. Și-a dat silința să transforme drojdia în nutremânt potrivit și pentru oameni. Avu succes și în acest punct. Drojdia, spălată mai întâi cu soluțiuni slabe de sodă și cu apă, își pierde gustul de hemeiu și de alte condimente neplăcute. Se decolorează. După uscare, se transformă într'un produs deschis-gălbui, de gust plăcut, ca de pâine proaspătă. Devine *drojdie alimentară* sau *drojdie nutritivă* (Nährhefe), în deosebire de drojdia furageră. În fine se macină. Se presiează în diferite forme. Astfel se pune în comert.

Valoarea drojdiei nutritive ca produs alimentar se întemeiază pe conținutul de **albumină**. În comparație cu carnea de vită, ea conține

Albumină	54%	21%
Cenușe	7	1,5
Grăsimi	3	5,5
Estrase neazotoase	28	—
Apă	8	72

Cifrele ne arată, că sub raportul albuminei,

drojdia întrece carnea de vită. Cu timpul ar putea deci să o înlocuiască.

Ne putem imagina ce revoluție s'ar petrece pe terenul alimentației! S'ar realiza visul celor nemulțumiți cu imensele hecatombe de azi, visul celor ce se înșiră în numeroasele S. P. A. (societăți pentru protecția animalelor), visul vegetarianilor.

În fine, ar fi și un act de justiție universală. Cum microbii ne produc diferite boale teribile, precum ciurma, cholera, turbarea, tifosul de diferite specii, difteria, vărsatul, scarlatina și altele, cari ne distrug trupul: cu deplină dreptate este ca și microbii să ne servească nouă de hrană.

De fapt, calea cea mai promițătoare pentru reforma și ameliorarea alimentației este calea microbială.

Pâinea din pae și din coceni — Nevoia învață pe oameni la multe. Ne-a trebuit războiul actual, ca să cugetăm mai temeinic la problema alimentației. Adecă, cugetă savanții... germani. Iși bat capul și experimentează. Ajung la concluzii, la cari au ajuns bătrânii noștri, fără multe bateri de cap, dar cu amare experiențe. Bunii și străbunii noștri, pe timpuri de foamete măcinau cocenii de cucuruz. Din făina aceasta coceau mălaiu. Cică pe mulți îi apucau dureri de foale. Alții scăpau. Vorba e că-și amorteau foamea.

Neamțul e mai cuminte. Mai cruțător. Mai

prevăzător. Iși împarte mai bine provizia. Nu se lasă până la bucătura din urmă. De cu vreme se gândește la sporirea alimentelor. Mai anul trecut, când „se subțiasă” grâul, a amestecat făina de grâu cu făină de cucuruz, de săcară, de orz, de cartofi și de altele. A aflat că făina de cucuruz se strică în grabă și e destul de scumpă. A dat după alte substanțe, mai ieftine și mai durabile. A nimerit **paietele de grâu**. Despre paie știe și tărâniea noastră că uneori sunt bune pentru nutreț la vite. Dar chimiștii germani au statorit că sunt bune și pentru hrană la oameni. Adecă cum sunt bune? Să se roadă de-a dreptul?

Paietele conțin mult acid silicic, de care se întăresc. Apoi, numeroase substanțe solubile și mai puțin solubile între cari albumină și hidrate de carbon — în formă de celuloză. Focul de celuloză nu se poate descompune prin ferbere, ca de exemplu amidonul din cartofi. Rămâne să se pulverizeze prin măcinare.

Din făina astfel produsă, profesorul **Friedenthal** din Berlin s'a apucat să gătească pâine. mană îl știe face să se ajungă.

Atunci a amestecat făina de pae cu făina de grâu. A doua încercare. Nici așa nu s'a putut face pâine ca din grâu curat. Dar s'au putut face pesmeți. S'au putut face pânișoare. Zwiback și Bröttchen, — despre cari însuș Moltke s'a exprimat că sunt „plăcut hrănitoare = angenehm sättigend”.

Tatăl tuturor zeilor, căruia cele 12 calendre, imitând prima zi din an, îi aduceau în cor adorare, pomenindu-și numele, aduce-vei muritorilor din anul ce începe, aceea după care ahtiază inimile lor? Tu paznice al porților cerești, deschizătorul și încuierul norilor, mărilor și pământului, ne vei deschide anul acesta cerul binefacerilor tale bogate?! Acum la începutul unui nou an învăluit în mister, îți aducem Ianus, acelaș prinos, ca cei vechi, în speranța, că portalele templului tău închizându-se vor zăvori între puternicile lui ziduri flagelul ce ne bântue — resbelul, eliberând porumbul cel alb cu ramura verde de maslin — al păcii mântuitoare.

Dar cu ochii țintă în viitor noi nu putem uita trecutul. Nu putem da uitării atâtea suferințe stinse la fiecare aruncătură de pietricică din cele 300 câte le ține Ianus în dreapta și a celor 65 câte le are el în stânga.

Acum, când trecem ultima treaptă a anului ce fugе, și pășim pragul anului ce vine, cuvîne-se a ne îndrepta prinosul amintirii noastre către floarea neamului care stînd straje neclintită la apărarea țării, a făcut să străluciască gloria armatelor noastre atât de orbitor.

Eroi de zile senine, eroi de zile negre, eroi mutați pe alte tărîmuri, eroi cu suflarea tremurîndă în oase, lumea românească vă idolatrizează. Voi ați piămădit viitorul neamului nostru din această țară. Cu prețul vieții voastre tinere veți închide ușile templului lui Ianus, dar veți deschide ușile bucuriei românești.

Iată de ce la începutul Anului nou, cu toate durerile trecutului, privim încrezători spre viitor!

Janua.

Funerariile episcopului Hosszu

Gherla, 19 Ianuarie.

Deputații și oaspeții.

(Dela corespondentul nostru.) — La înmormântarea satorită pe Luni în 17 l. c. și-a anunțat sosirea o mulțime de delegați și particulari, așteptați din toate ținuturile. S'au luat îndată dispoziții, ca noii sosiți să fie încvartirați la particulari, după ce era de prevăzută, că nu vor putea să încapă toți la puținele otele din oraș. Am putut remarca pe următorii oaspeți și delegați în ziua înmormântării:

Maramurăs: Tit Bud, vicar, protopopii Alexandru Breban Baia-mare, Kovács Tarnamare.

Chivar: Protopopul Coza cu preoții: Bohătel-Lăpuș, Măndruț-Nyres, Peter-Corea protopopul Pop-Cristolțel, Balint, Pop Lozna-mare, protopopul Ilieș-Șomcuta.

Cercetările continuă. — Pânișoarele se consumă cu milioanele și răsbesc pe toate fronturile. Grăul nu e mult, dar ajunge. Știința germană îl știe face să se ajungă.

Și dacă din experiențele amare ale bunilor și străbunilor noștri nu am învățat nimic, vom învăța probabil din experiențele de laborator ale savanților germani.

12 Ianuarie 1916.

Gavr. Todica.

Gânduri.

Multe „entități metafizice”, pe cari le știm alungate din știință, s'au păstrat c'o deosebită obrăznicie — îmbrăcate într'un simbol mai apropiat de noi, sau învăluite în niște sdrențe găsite în experiență... Le-am uitat originea, — dar este acelaș înțeles, altă haină.

Se alungă cu tot mai multă stăruință genialitatea creatoare din ogorul muncii pentru adevăr. Știința în loc de a deveni un factor cultural, o forță a vieții noastre interne, — cade tot mai mult în slujba — să cred oare că-i cinstită? — a civilizației!

În ultima analiză am alungat puterile oculte din natură, dintr'un motiv subiectiv: nu le putem angaja în slujba noastră...

Lucian Blaga.

Săiaj: Vicarul Dr. Al. Ghețe cu protopopii onorari Vasile Pop, Minaiu Pop, Grațian Fionta; protopopii Gherbeț-Odorheiu, Bonațel-Naprațea; preoții Truș-Zăna, Tăios-Poptelek, Ostatea-valeii mag. Avram-Chieșd, Achim-Moigrad, Tomșa-Aghiereș, Lupăș-Bobota, Varna-Mai, Bran-Sapiar, Pop Vasile-Sighet.

Intelectuali: Cosma dir. Silvaniei, Dr. Gh. Pop adv. Laban, Dr. Ghețe, Dr. Gyurko, Dr. C. Pop, Dr. Dragomir, Vasile Sonea, Emem Pop dir. Săiașeni, Minaiu Bonațel dir. Codrenei. Protopopul Banban-Unimat; preoții Maior-Chend, Capșa Tașnad, Maior Bața, Lenghel-Oarța, Lobent-Sărvar, Andrean-Botiș, Costea-Tihau, Ancean-Surduc.

Din Năsăud: Vicarul Halită, deputatul diețal Ghețe, Dr. David Jude, profesorii: Născuț, Domide, Grivase, Dr. Precup, inv. Mihalea, Dr. Tofan cassarul fondului, Dr. Cziple, prof. Bojor, Pop-Hodan și câțiva Români din Năsăul în frumose vestminte românești.

Din Bistrița: Protopopul Vajda Dionisie apoi Dr. Linul, Dr. Scridon, Dr. Pahone, Dr. Tripon și 50 de credincioși, Someșan preot militar, Bungărdean, Bileș, Butura-Șomfalău, Ion Pop-Nușfalău, Murășan-Ragla ca reprezentanți ai comunelor bisericesti. Au mai fost de față și dnele: Eugenia Dr. Tripon, Alexandrina Tripon, Roza Vajda.

Din Beiuș și Oradea: Canonicele Cicorenescu, secretarul Grigore Pop, Kiss avocatul diecesan, profesorul Georgescu.

Lugoș: Canonicele Dr. Fireza, vicarul Hațegului Crișan, profesorul Roșca, Giurgiu dir. Poporului, Popovici.

Cluj: Protopopul Daian, canonicul Hirschler, în numele statului catolic Fehér Gerő.

Au fost de față din partea comitatului și a oficiilor de stat: Conte Bethlen Balazs prefectul comitatului; vicecomitele, directorul sedriei orfanale, cel de finanțe și mai mulți oficiali.

Dej: Dr. Teodor Mihali cu doamna, Dr. Ion Vaida, Dr. I. Cherecheș, Dr. Leonida Domide, protopopul Ilarie Boros cu doamna etc.

Doliul Blajului: Nicăiri jalea aceasta mare nu a lăsat urme atât de adânci, ca în Blaj: Din acest orașel, de unde repausatul a pornit spre drumul său de cucericitor, unde și-a petrecut cele mai frumoase clipe ale vieții, s'au prezentat la înmormântare deputații în număr impunător. Au venit: canonicii: Dr. Marcu, Dr. Chețian, Dr. Smighelschi, profesorii: Dr. Raț, Gavrilă Precup, Al. Ciura, Dr. Rusu, fDr. Coltor, Nicolae Negruț, Ion Fodor, Valer Suciuc, Ion Negruț directorul preparandiei, Aurel C. Domsa, Aron Papiu etc.

Au fost apoi reprezentate toate oficiile și autoritățile din Gherla, în frunte cu primarul Todorfi Lukács și șefii diferitelor dicasterii. Preoțimea armeană a fost reprezentată prin Bárány Lukács. De față au fost toți preoții din împrejurimea Gherlei în frunte cu protopopii, întovărășiți de fruntașii satelor, veniți cu toți în haine de sărbătoare, ca în ziua când veni arhiereul iubit, ca Mire nou al diecezei.

Cine va fi vrednicul urmaș? Oameni de calibrul lui Hosszu, nu se nasc în tot secolul. Dumnezeu care poartă de grijă popoarelor ne va milui și ne va trimite un bărbat luminat, căci azi nu sunt vremile pentru oameni mici, mai ales la un popor, care vrea să trăiască, cum suntem noi.

Coresp.

P. S. *Iulstritatea Sa episcopul Orzii* Dr. Demetriu Rada a dat săracilor orașului Gherla 200 cor. ca un tribut memoriei neuitatului său prietin și coleg al episcopului Hosszu.

Alte telegrame.

Asocîndu-mă și eu doliului Veneratului capitu, cauzat prin încetarea din viață a preavrednicului episcop diecezan Dr. Hosszu, rog Ceriul să Vă aline marile dureri. — Mețianu, metropolit.

Tot asemenea a condoleat și episcopul Caransebeșului II. Sa Dr. Miron Cristea.

Exprim condoleanțe pentru trecerea la celea

eterne a distinsului episcop Dr. Vasile Hosszu, în veci pomenirea lui! — Pușcariu, arhimandrit vicar arhiepiscopesc.

Vicariatul Făgărașului se alăturază cu vădăvita dieceză a Gherlei, deplînge cu adîncă jale pierderea marelui ei Arhiereu și sletnic luminat Vasile cândva Hosszu. — Iacob Popu, vicar foraneu arhiep.

Deplîngem și noi cu sinceră și adîncă durere moartea iubitului episcop Vasile Hosszu, care este o mare pierdere pentru neam și patrie. — Gazeta Transilvaniei.

Memoriile episcopului Vasile.

Primim următoarele rânduri:

Era în anii 60, ceva mai înainte de era oligarhică. Pe piața Blajului se așezase primul neguțator român, cu numele **Minu** venit aci din Târgu-Murășului, unde își luase certificatul de neguțator la marele comerciant român Fülöp, fratele protopopului unit din Blaj, cu care noul om al Blajului era și înrudit, până la ce grad nu mai știu.

Spre a-și manifesta dragostea către foștii săi cunoscuți și prieteni și cu deosebire către locuitorii români din acel oraș, întrevine la profesorii gimnaziali și cu începutul lunii Octombrie 1906 formează o ceată de colindători din elevi gimnaziali, care până la Crăciun să învețe colinzile și rolurile de „Crai”.

Gata la timpul său și cu costumele necesare, pentru cei opt cetași, și după mai multe probe reușite destul de bine, cu propriul său echipagiu cu o zi înainte de Crăciun îi trimite la Târgu-Murășului unde sunt bine primiți de comerciantul Fülöp grijoi căruia erau încredințați. Luând știre despre sosirea noastră și protopopul Hosszu trimite crâșnicul după noi și ne încuartirează în școală.

Aci am fost bine găzduiți câteva zile. În una din acestea — fiind invitați să luăm masa împreună, ne și prezentăm ceva mai de timpuriu. În mijlocul biroului protopopesce era un leagăn modă veche și în el pruncul Vasile, cel născut în 11 Februarie acelaș an.

Și de atunci nu l-am mai văzut până la canonicie în capitulul Blajului și în urmă în seauunul episcopesc al Lugoșului!

De aici cu prima vizitație m'a învrednicit pe mine, deși cu săptămâni înainte îmi promisese cumcă în a II-a zi de Paști (1904) voieste să slujească sf. liturgie în biserica din Visag, ceace s'a și întâmplat.

De aci se părea că între noi există o legătură sufletească, ce trebuie să fie între părinte și fiu. El caracteriza afabilitatea și bunătatea inimii.

În anul 1912 felicitându-l la ocuparea noii episcopii, dupăce îmi mulțumeste, zice: „azi mi-am ocupat noul scaun. Roagă-te pentru mine ca să pot fi pururea de folos bisericii și neamului”. Și cu orice prilej așa își încheia serisul.

După sfîntirea oratoriului în capitala țării pentru Români uniți, văzându-l reconvalescent și felicitându-l din acest prilej cu datul „Budapesta la 11 Ianuarie 1916” mulțumindu-mi, zice: „Roagă-te și în viitor Maicii sfinte, că sunt tot morbos. Îți doresc anul nou cu bine”! Iubitor frate: Episcop Vasile mp.”

Deci eram obișnuit cu rugăciunile pentru bunul părinte îndeplinindu-le conștientios și cu multă dragoste, nu eram însă datat eu gândul, și nici că mă așteptam ca așa de grabă să ne părăsească omul faptelor și al sfaturilor bune.

Sâmbătă după anul nou în afaceri oficiale fiind la Hidogkut, la farmacie mi se cetește într'o gazetă ungurească că, **iarăș a murit un episcop românesc**, o surprindere de tot dureroasă pentru mine, iar când mi s'a spus și numele, un cuțit al morții mi-a săgețat inima și nu vream să cred totuș. Grăbind către casă, aci, aflu ilustrata cu felicitările de anul nou, datată din Budapesta la 11 Ianuarie 1916, va să zică numai cu patru zile înainte de catastrofă, subscrisă de inasș sfîntita Lui dreaptă.

Mergi în pace sfânt Părinte,
Sus în ceri la tatăl sfânt
Adu-ți și de noi aminte,
Cari mai suntem pe pământ!

Liviu Iancu, parohul Zăbranului.

Primim următorul necrolog:

Aurel Cirlea și soția sa Frida n. Erdélyi ca nepot, Iosif Hosszu canonic, Elena Nestor n. Hosszu, Ioan Hosszu și soția sa Victoria n. Maurițiu protopop, Iulia Lazar n. Hosszu ca veri; Livia Șulut n. Hosszu, Elena Hosszu, Ioan Hosszu inspector silvanal; Dr. Laurențiu Nestor avocat, Dr. Iustin Nestor avocat, Elena Dr. Prie n.

Nestor; Ioan Hossu și soția sa Nora n. Kiss inginer, Iosif Hossu și soția sa Veturia n. Pop inspector domeniial, Dr. Iuliu Hossu profesor seminarial, Dr. Vasile Hossu avocat, Teofil Hossu și soția sa Mărioara n. Pop preot, Dr. Ștefan Hossu medic; Iosif Hossu student la tehnică, ca nepoți și nepoate, în numele lor și a numeroaselor rudeni, anunță cu adâncă durere trecerea la cele eterne a preaiubitului lor văr și unchi a ilustrisimului și reverendisimului domn **Dr. Vasile Hossu** episcopul diecezei gr.-cat. de Gherla, prelat domestic al Sfintei Sale Pontificelui Roman membru fondator al Asociației pentru literatura și cultura poporului român întâmpnată în Budapesta în 13 Ianuarie a. e. la orele 7 seara, în anul al 50-lea al etății, al 28-lea al preoției și al 12-lea al episcopiei, după un morb îndelungat, provăzută fiind cu sfintele taine.

Inmormântarea va avea loc în Gherla în 17 Ianuarie a. e. la 9 ore a. m. în biserica parohială.

Budapesta, la 14 Ianuarie 1916.

În veci pomenirea lui!

Crăciunul românesc în Cluj.

— Doamnele române pentru răniți. —

18 Ianuarie.

Îngrijirea răniților este cea mai duiosă și mai creștinească însușire a sufletului omenesc. Este o floare gingașă, care strălucește ca un dar ceresc peste câmpiile însângerate ale războaielor. Atunci, când suferința își poartă aripile ei întunecate peste vigoarea popoarelor, și moartea înalță hecatombe geniului răsărit al războaielor, peste pământul îmbibat de sânge eroic, se poartă, în plătiri mângâietoare, și sentimentul sfânt al milei și al îndurării creștinești, îndulcind în măsură însemnată ororile, cari secondează, în chip fatal, toate frământările războinice.

E natural ca sentimentul umanitar și de milă creștinească să izbucnească mai întâi și mai călduros din inima simțitoare și luminoasă a femeii. Bărbații fac războaiele, le poartă, își duc sângele în lupta pentru ideale; iar femeile, cu inerențele firei lor, le îndulcesc urmările, le fac suportabile. Dacă nu ar fi femeile pe lume, războiul intr'adevăr ar fi ceva orăncen și insuportabil. De aceea, femeile sunt un element indispensabil și aici, ca pretutindeni în viața omenescă. Ceeace fac dănele acasă, e aproape egal cu prestațiile eroilor de pe câmpul de onoare.

Clujul este oraș mare și cuprinde în spitalele sale o mare mulțime de răniți și de soldați bolnavi, cari după botezul de sânge al războiului cearcă alinare pentru durerile trupului lor istovit și caută o rază de nădejde pentru frământările lor viitoare. Între acești răniți mare parte sunt flăcăi de ai noștri, tineri și bătrâni, din satele de pe Someș și din tot cuprinsul Ardealului. Viteji, cari au înfruntat moartea pe toate fronturile monarhiei.

Răniții noștri de aci, avem mângâierea să o spunem, că n'au fost orfani în cetatea Clujului, nici părăsiți în suferințele lor eroice, nici în trecut, nici în zilele mai din urmă. Românii din Cluj, intelectuali, meseriași și țărani, încă dela începutul războiului și-au cunoscut datoria lor creștinească și frățească, străduindu-se în tot chipul să le aline pe cât pot durerile trupesti, dar mai ales să le câștige mângâieri sufletești, tot atât de folositoare ca și leacurile trupesti, adeseori chiar mai folositoare decât acelea.

Acestea îngrijiri duiosase au culminat, după cum e firesc, mai ales cu ocazia sărbătorilor noastre, atât de concreșcute cu sufletul românesc. Ca și în anul trecut, Crăciunul de acum a fost un prilej de o înaltă și gingașă dragoste frățească față cu răniții de legea noastră. DAMELE ROMÂNE DIN CLUJ, sprijinite de instituțiile și de societatea noastră, de aci și din afară, au dovedit un zel într'adevăr laudabil, vrednic să fie cunoscut pentru multe momente înălțătoare. Nu au pregetat a-și lăsa familiile lor în seara Ajunului și au alergat cu inimi deschise, cu sufletul cald, la aceia, pe cari vrămile i-au smuls dintre cei dragi ai lor, și împlinirea datoriei că-

tre steag i-a legat de paturile spitalului. Pe toți aceștia i-au căutat în seara sfântă a Nașterii damele române ale Clujului, ducându-le daruri frumoase, colăcei românești, și, mai presus de toate, *seninătatea dulce*, pe care numai privirea și mâna femeiască — poate să o dea. Această seninătate, de care s'au luminat frunțile iubiților răniți, au potențat-o *colindele* datinei strămoșești și *cuvântările* mângâietoare ale preoților, cari au fost pretutindeni în fruntea colindătorilor. Onoarea pentru prepararea, cum și pentru aranjarea acestui luminos Crăciun al răniților, îi revine „*Reuniunii femeilor*” din loc, condusă cu înțelepciune și cu tact deosebit de doamna *Ana Pop de Lemeni*. Cu zile înainte, damele noastre au pornit colecte, au dat apele, iar câteva, cu zel adevărat, au umblat din familie în familie, adunând ofrande în bani pentru frumosul scop. Cerem scuze, pentru că atingem modestia celor vizate și amintim numele doamnei *Nuți German*, principala colectantă, apoi d-șoara *Ancuța Pop* și dnei *Emi Pop*, cari au avut succes atât de strălucit în colectare. Domnișoara *Ana Pop de Lemeni* a avut rolul greu, și atât de însemnat și de binefăcător, de a conduce aranjarea acțiunii de procurare și de împărțire a darurilor, fiind sufletul acestei mișcări. Greutățile cu cari au avut de luptat damele noastre cu ocazia acestui Crăciun au fost cu mult mai mari decât anul trecut. Mai ales că și numărul răniților a fost îndoit de mare. Să se mai adaugă și greutatea mai mare în procurarea darurilor pentru scumpețea lor mai ridicată. Voința de fier și dragostea pentru cauză a biruit însă toate greutățile.

Pomenind spiritul de jertfă al clujenilor, trebuie să însemnăm la loc de frunte înfrățirea de sentimente a celor două institute românești de bani din loc, a „*Economului*” și a „*Vetrii*”, cari s'au înscris în fruntea colectei din acest prilej cu câte 100 coroane. Intelectualii noștri figurează cu sume însemnate, dela 25—2 cor. Din afară au sosit parale dela „*Patria*” din Blaj 200 cor., dela „*Cassa de păstrare*” din Săliște 30 cor. și frumoase contribuții dela particulari. În biserica gr.-cat. de asemeni s'au adunat frumoși bani, dela mai mulți credincioși.

Înălțătorul „*Ajun*” al răniților s'a început la orele două după masă. S'au pornit mai multe trăsuri cu colindătorii și cu preoții (capelanii *P. Simu*, gr.-cat. și *Dr. N. Cristea* gr.-or.; protopopul *Dr. E. Dăianu*, chemat în ultimul moment la o inmormântare afară de Cluj n'a putut participa) luând în șir cele *patrusprezece* spitale cu răniți de ai noștri și ducând pretutindeni frumoasa vestire a Nașterii Domnului. Primul spital a fost „*Pasteur*” (560 de soldați), unde așteptau de mai nainte dna *Maria Barițiu* cu d-șoara *Zoe Bian*, *Valeria Deac* și *Sabina Bian*, ca să facă frumosul rol de împărțitoare ale darurilor. Soldații așteptau cu inimile înduioșate începerea serbării. Colindătorii, soldați și dâșii din garnizoana Clujului, conduși cu multă abilitate de d. *Chendi*, au intonat precis și cu căldură, câteva colinde, în minunat cor armonios. Salele albe se cutremurau plăcut de accentele colindei noastre; doamnele aveau în fețe căldura dulce a unor surori bune, iar feciorii lăcrimau... Apoi cei doi preoți au rostit pe rând, în bună frăție românească și creștinească, câte-o simțită cuvântare de mângâiere și de nădejde, alinând durerea soldaților pentru străinătatea în care se află la această zi mare. Era o duiosie și o înălțare sufletească negândită! Au venit pe urmă darurile: *colac românesc*, împletit după obicei și rumen, țigarete, cărțile de rugăciuni și cărți de cetit. Le primeau bieții feciori cu sfială și cu ochii umezi... Nu-și puteau închipui că pentru dâșii se fac toate acestea. Și mulțameau cuviincios, după datina românilui. Iar până când trăsurile cu preoții, cu colindătorii treceau mai departe pe stradele Clujului spre alt spital, flăcăii nu se puteau despărți de sala scumpă cu colindele, ci rămăneau vreme multă cu ochii pironiți departe și cu auzul plin de colinda sfântă: „Astăzi s'a născut cel fără început...”

În acest chip au fost cercetate și celelalte spitale cu răniți și cu soldați bolnavi. Anume: „*Clinicele*” cu 235 răniți, asistând ca împărțitoare de daruri dna *Laura Ranta* și d-șoara *Le-*

tiția Ciuta. „*Colegiul reformat*” (360): dnele *Sabina Păculea*, *Geni Cristea*, d-șoara *Ancuța Pop*. „*Tanitok háza*” (350): dna *Dora Poruțiu* și dna *Emi Pop-Iacobescu*. „*Casarma mare*” (550): dnele *Cornelia Deac*, *Maria Barițiu*, *Nelli Vancea-Deac*, d-șoara *Geni Deac*, *Rea Ilea*. „*Bărăci*” (500): dnele *Maria Câmpeanu*, *Olivia Teliu*. „*Csapat korház*” (200): dnele *Olivia Teliu* și *Nuți German*. „*Cazarma de artilerie*” (380): dnele *Emi Pop-Iacobescu*, *Maria Câmpeanu*. „*Casarma de honvezi*” (250): dnele *Cornelia Deac*, *Nelli Vancea-Deac*, d-șoara *Geni Deac*. „*Spitalul Crucea roșie*” (255): d-șoara *Ana Popp de Lemeni*, dnele *Iosefa Căciulă*, *Elena Pușcariu*, d-șoara *Valeria Isac*. „*Notkasserne*” (125): dnele *Sabina Păculea*, *Geni Cristea*, d-șoara *Ancuța Pop*. „*Colegiul unitar*” (650): dnele *Nuți German*, *L. Ranta*, d-șoara *Ana Popp*, *Zoe Bian*, *L. Ciuta*, *Sabina Bian*. „*Scoala Ferencz József ut*” (170): dnele *Maria Barițiu*, *Sabina Păculea*, d-șoara *Ancuța Pop*. „*Menza academică*” (310): dnele *Geni Cristea*, *Sabina Păculea*, d-șoara *Ancuța Pop*.

Au provăzută deci peste 5000 de răniți și bolnavi, cu daruri și mângâieri de Crăciun. În acest scop erau 6000 de colăcei și 20.000 de țigarete! Nenumărate cărți și cărțițele.

A fost înălțător acest Crăciun, minunată apostolie creștinească și românească din partea damelor! Frumos gest de înțelegere din partea institutelor noastre de bani, contribuind cu mărimumie sume însemnate și egale, marea donație a „*Patriei*” din Blaj, frumoasa înțelegere frățească între preoții confesiunilor noastre, cari au ridicat cu concursul lor armonios acțiunea de samarinence a doamnelor. Tot lucruri vrednice de notat, nu pentru lauda deșartă, ci pentru fixarea lucrului bun în sine. Atâția răniți și bolnavi, eroi ai marelui războiu actual, și-au arătat mulțumirea și mângâierea lor, în priviri duioase, în pleoape umezite... *Completaș.*

Pentru orfelinatul românesc din Sibiu.

Arad, 22 Ianuarie.

Cuvântul nostru de chemare la înființarea orfelinatului românesc din Sibiu a pătruns în spitalele, unde zac bolnavi și răniți eroi, cari de atâteaori au văzut în fața lor năpraznica moarte, a cel cuvânt a pătruns în tranșeele dela frontierele împărăției noastre, unde cu gândul la dulcii lor copilași sunt gata în orice moment să-și verse sângele pentru patrie și tron Românii viteji. Și din spitale și din tranșee ne sosesc colectele soldaților pentru orfelinatul românesc dela Sibiu.

Din spitalul honvezilor din Arad ostașul *Gheorghe Adoc* ne trimite azi 52 cor. 39 fileri cu următoarea scrisoare:

Domnule redactor,

Subscriși indemnati de dragostea frățească din puținul ce m'am avut în împrejurările de față venim obolul nostru a-l jertfi sfântului și sublimului scop, orfelinatului sârmanilor noștri copii. Aproape cu toți suntem dintre aceia, cari cel puțin odată am îndurat groaza morții pe câmpul de luptă. Cum puteți vedea din lista alăturată, sunt frați și din Ardeal, ba chiar din Bucovina, cari încă s'au grăbit a se înștra în rândul celor milostivi. Rugăm, binevoiti a da pe calea ziarului „*Românul*” această colectă, ca și prin aceea să indemnem și alți frați de-ai noștri de prin cele spitale a grăbi cu jertfele lor spre acest scop.

În numele soldaților români:

Gheorghe Adoc.

— Împlinim dorința lubiților noștri eroi și dăm aci lista întregă a contribuțiilor lor. Suntem siguri că ea va îndemna și alți frați de-ai noștri de prin cele spitale a grăbi cu jertfele lor pentru sfântul și sublimul scop.

Colecta este următoarea:

Gheorghe Adoc (Socodor) 1 cor., Petru Căta (Și-

Zorile unei perioade de mari încordări pentru România. Mari frământări politice în România.

Mari frământări politice în România. — Un important articol al dlui V. Brătianu. — Opoziția hotărâtă să înceapă o campanie energică. — Un nou împrumut de 100 milioane. — Exportul de carne din România în Austro-Ungaria. — Recunoașterea tinerilor români din Macedonia, Ardeal și Bucovina. — Pregătirile României.

Arad, 22 Ianuarie.

În ultimul număr al revistei „Democrația” publicația Cercului de studii al partidului național liberal, găsim un important articol al dlui **Vintilă I. Brătianu**.

Ultima sesiune parlamentară, constată d. Brătianu, s'a deschis în mijlocul războiului mondial și principala preocupare a tuturor trebuia să fie cercetarea situației create țării românești de evenimentele din afară.

D. Brătianu cercetează apoi înfrăurirea evenimentelor externe asupra vieții publice interne din România, trage unele învățăminte pentru viitor.

Este operă mai utilă decât aceea de a pune în lumină lipsurile și slăbiciunile organismului politic român, cercetându-le cauzele și arătând îndrumările pentru viitor?..

D. Brătianu face în primul rând o constatare: rezeziunea cu care s'a înțins conflictul general, a surprins și în România, ca în toată lumea, opinia publică sufletește nepregătită. Se puneau pe neașteptate chestiuni vitale pentru România și a căror rezolvare nu se putea prevedea decât într'un viitor îndepărtat.

Un prim act, pe care d. Brătianu îl socotește ca unul din cele mai însemnate din viața statului român modern, Consiliul de Coroană, a venit să liniștească în parte emoțiunea opiniei publice, dovedind că poate avea încredere în buna judecată a conducătorilor țării.

Luțea cu care s'au desfășurat primele faze ale războiului au emoționat și au îngrijorat opinia publică română. În urmă ea s'a liniștit. De ce? se întreabă d. Brătianu. Cu toate excitațiile unei propagande prin scris și cuvânt, cu toate îndemnul anarhice, conștiința națională a țării, tot atât de vite, dar mai luminată, a văzut caracterul războiului modern și importanța forțelor în joc, convingându-se de primejdia soluțiilor pripite și de roadele unei politici cumpătate a statului român.

D. Brătianu arată apoi, pe larg, cum încrederea opiniei publice în guvern a sporit și prin acțiunea desordonată a adversarilor săi.

D. Brătianu trece apoi în revistă principalele transformări ale acțiunii așa zisă „națională”, cari, rând pe rând, au însemnat tot atâtea greșeli ca: transformarea „Ligei Culturale” într'un instrument de partid, cu ajutorul transilvănenilor refugiați; înregimentarea părintelui Lucaci și a dlui Goga în partidele fuziunii conservatoare, îndemnul succesive pentru intrarea în acțiune, fiecare urmate de declarații desperate că „totul e definitiv pierdut...” campania contra armatei și, în sfârșit, manifestația fără precedent dela deschiderea corpurilor legiuitoare.

În toate aceste manifestații, d. Brătianu vede nu numai o complexă inconștientă asupra modului cum trebuiau servite interesele mari ale țării, ci și o probă a unei stări politice îngrijitoare, consecințele unor rele mai depărtate și mai adânci.

Concluzia articolului dlui Brătianu, o reproducem mai jos, în întregime:

„Vremurile de liniște prin cari am trecut până la 1912 ne-au îngăduit să trecem fără prea rele urmări prin această stare de lăncezeală; iar în evenimentele grele prin cari trecem dela primul război balcanic până azi am fost ferți până acum ca această amorteală să aibă urmări prea grave. Aceste evenimente par însă a fi numai zorile unei perioade care, ori care ar fi situația noastră, ne va impune o încordare ne mai pomenită pentru a apăra interesele mari ale statului și neamului ce se pun în joc.

Dându-ne seama de greșelile trecutului, să știm cel puțin să ne pregătim pentru îndeplinirea sarcinii mari, ce cade asupra noastră, pentru viitor. Din evenimentele și emoțiile prin

cari trecem să ieșim oțeliți pentru ziua de mâine, care, oricât de mare ar fi, va fi mai grea ca ori și când”.

Ziarele *budapestane* publică o telegramă din București după care opoziția de sub șefia dlor *Take Ionescu* și *N. Filipescu* a decis să iasă din parlament și să înceapă o campanie *extra-parlamentară* contra guvernului și contra regelui.

Publicăm această știre cu rezervă, și așteptăm sosirea ziarelor din București — cari să ne confirme această versiune.

Cetim în „*Naționalul*” din București:

Se pare că noul an va aduce o viață politică internă mai agitată decât cea din anul trecut.

Intr'adevăr, în rândurile opoziției conservatoare și conservator-democrată, de câteva zile a început să se afirme hotărârea ca să nu se mai acorde guvernului liniștea pe care o pretinde sub pretextul evenimentelor externe, pentru că, pe de-o parte, în politica *externă*, opoziția nu aprobă *atitudinea guvernului*, iar în politica *internă*, majoritățile parlamentare cât și presa guvernului au avut și au față de opoziție o atitudine cu totul *necorespunzătoare* cu pretențiunea guvernului.

Ingerintele administrației în campania electorală din *Galati* și *Caracal*, au indignat partidele opoziției și ele au luat hotărârea ca să renunțe la *atitudinea relativ rezervată de până acum* atât în parlament cât și în afară de parlament.

O serie de întruniri vor fi anunțate și pentru pregătirea cărora organizațiile pe culori au și început să lucreze.

În parlament, noui interpelări vor fi anunțate și ele vor fi dezvoltate chiar dacă guvernul nu va voi să răspundă.

Anul 1916 promite, după cum se vede, să aducă *mari frământări interne*.

Cetim în „*Viitorul*”, oficiosul guvernului român:

În baza unei convențiuni cu data de 19 Decembrie trecut, încheiată între ministrul de finanțe și Banca Națională a României, statul a contractat la această instituțiune un nou împrumut de 200 milioane cu o dobândă foarte avantajoasă de 2 și jum. la sută și pe termen de doi ani adică până la 31 Decembrie 1917.

Deasemenea convențiunea încheiată pentru împrumutul de 200 milioane, contractat tot la Banca Națională cu dobânda de 3 la sută a fost prelungită încă pe doi ani, adică până la 19 Decembrie 1917.

S'a convenit cu Banca Națională că pentru stocul de aur, în valoare de 33 milioane, vârsași de ministrul de finanțe, pentru convertirea ultimului împrumut de 100 milioane, banca să plătească o primă de 2 și jum. la sută.

Se știe că primele plătite până acum de Banca Națională, pentru stocul de aur furnizat de ministrul de finanțe, au fost de 7 la sută până la 15 lunie trecut și de 6 la sută după această dată. Dela data de 1 Ianuarie 1916, prima va fi de 2 și jum. la sută pentru toate vârsămintele de aur, efectuate la banca de către ministrul de finanțe. Pentru cele 25 milioane aur, provenind din taxa de export a celor 50.000 vagoane cereale, s'a perceput tot prima de 6 la sută.

Aflăm că la abatorul din *Turnu-Severin* au fost luate dispoziții în vederea reluării exportului cărnei în Austro-Ungaria. Deoarece numărul vitelor ce ar putea fi exportate din România, trece de 1 milion 500.000 capete, exportul e binevenit.

Ni se anunță din București, că **Senatul** ro-

ria) 2 cor., Avram Rediș (Cherelus) 1, George Stoica (Măsca) 1, Ioan Bătrân (Vârșand) 1 cor., Ioan Fărcaș (Zărand) 1 cor., Ioane Bărbăței (Háromlómás) 2 cor., Teodor Gărdurarliu (Siria) 1, Ioan Ugliș (Pecica) 1, Pavel Boscalu (Cărand) 2, Pavel Ignuța (Galsa) 1 cor., Ioan Jurca (Tăgădău) 40 fil., Teodor Suba (Curtici) 40 fil., Iosif Negruțiu (Talpoș) 60 fil., Ioan Iass (Kissirid) 1 cor., George Nica (Cherechiu) 30 fil., Petru Tudor (Covășini) 50 fil., Nicolae Agrisaș (Cicir) 40 fil., Traian Codrean (Șiclău) 2 cor., Ioan Ispas (Nădab) 1 cor., George Jurgan (Șiclău) 1 cor., Ilie Curița (Dalboșet) 1 cor., Pavel Cicărlău (Siria) 20 fil., Andreiu Ciocloada (Prigor) 60 fil., Macavelu Franț (Talpoș) 54 fil., Nicolae Ranescu (Chizdăia) 20 fil., Avram Căprariu (Șicula) 40 fil., Martin Nemeș (Sacul) 2 cor., Ioan Morodan (Moroda) 50 fil., Ioan Stingu (Călnic) 2 cor., Ioan Ciupuliga (Curtici) 40 fil., Sebő Dermanyin (Vinga) 20 fil., Ioan Onaca (Socodor) 40 fil., Petru Capra (Șimand) 40 fil., Constantin Șiclovian (Șeitin) 20 fil., Ioan Tătar (Șimand) 10 fil., Ioan Bălăciu (Comlăuș) 10 fil., Trifon Hindru (Sacoșul-ungereșc) 20 fil., Petru Faur (Șepreus) 20 fil., Lazar Măieran (Sibiiu) 20 fil., Ioan Toda (Sintea) 40 fil., Ioan Ponta (Pecica) 1 cor., Sava Ponta (Pecica) 1 cor., Ioan Ghergău (Talpoș) 20 fil., Ambrosiu Pătruțiu (Alba-Iulia) 40 fil., Ilie Lasc (Seleus) 54 fil., Petru Toda (Sintea) 60 fil., Ilie Barna (Nădab) 50 fil., Ioan Canțer (Ropcea, Bucovina) 50 fil., George Faur (Curtici) 1 cor., Mihail Onor (Talpoș) 30 fil., Trăilă Ghera (Petroman) 1.50 cor., Teodor Iercan (Beliu) 1 cor., Ioan Mânzat (Cuvești) 1 cor., Ioan Sas (Chevermes) 20 fil., Nicodim Olariu (Soborșin) 50 fil., Zeleánk Antal (Hódmezővásárhely) 20 fil., Pavel Russ (Hisiaș) 20 fil., Constantin Belu (Rachita) 30 fil., Partenie Lup (Halaliș) 25 fil., Simion Lăcătuș (Fădimac) 20 fil., Teodor Bodea (Otlaca) 1 cor., Nicolae Sobotelean (Timișoara) 1 cor., Ioani Nini (Micălaca) 20 fil., Gálffy Antal (Szentcs) 10 fil., Toma Bota (Alsókosár) 40 fil., Ioan Constantin (Ruszkabánya) 20 fil., George Bánffy (Medgyesbodzás) 20 fil., Borsos Mihály (Temesvár) 20 fil., Avram Tămaș (Hodis) 50 fil., Dobor Boldizsár (Zalánodova) 1 cor., Ilie Glogovicean (Micălaca) 20 fil., Ilie Andrei (Secusigiu) 40 fil., Alexandru Moldovan (Custelnic) 40 fil., George Budi (Otlaca) 40 fil., George Vlaicu (Arad) 1 cor., George Vid (Talpoș) 56 fil., Ioan Bogolevici (Verciorova) 40 fil., Petru Bla (Pecica) 20 fil., Simion Moș (Răpság) 50 fil. — *Laolaltă 52 cor., 39 fil.*

Am mai primit dela soldați următoarele contribuiri:

Colecta dlui Virgil Nistor, Feldpost No. 381 cor. 512.—
D. căpitan Romulus Boldea, Feldpost No. 9. cor. 30.—
Fähnrich I. Tzetzu, Feldpost No. 507 cor. 3.20
Locotenent Marcel I. Jourca (Garnisonspital Timișoara) cor. 20.—
Suma totală din nrul de azi cor. 617.89

Cu mare bucurie primim știri din toate părțile, că pretutindeni s'au început colecte pentru orfelinatul din Sibiu, cari promet sume considerabile, în numărul viitor vom continua publicarea contribuțiilor.

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vetejilor noștri și informații necesare (locul nașterii, regimentul, și faptele răspătite cu medalia respo-

AVIZ.

Aducem la cunoștința abonaților noștri că „Calendarul partidului național” pe 1916 e complet epuizat și nu se mai poate rețipări. Sumele ce vor sosi de azi încolo pentru calendar, se vor socoti în abonament sau se vor retrimite.

Administrația ziarului „ROMÂNUL”.

mân a votat recunoaşterea tuturor acelor tineri români din Macedonia, Ardeal şi Bucovina, cari urmează şcoalele militare.

Operaţiunile de recrutare vor începe la 15 Februarie v. În afară de clasa anului 1918, se vor prezenta înaltea comisiunilor de recrutare tinerii amânaţi din clasa 1915 şi 1916 şi tinerii clasei 1917.

Între 25—31 Martie consiliile se vor ocupa de revizuirea scutiţilor şi a reformatilor după cum urmează:

Dispensaţii claselor 1916 şi 1917, reformatii dela corpuri de armată aparţinând contingentelor 1909—1915 şi reformatii contingentelor 1916 şi 1917.

„Ungurii persecutaţi în armată”

— Şedinţele camerii. —

Arad, 22 Ianuarie.

Camera ungară a avut iarăşi senzaţie. După acuzele grave, cari s'au ridicat de către deputatul Polonyi împotriva şefului statului major baronul Conrad de Hötendorff, un alt deputat opoziţionist Urmánczy Nándor a căutat să arate în formă de interpelaţie persecuţiunile pe cari le îndură soldaţii unguri din partea ofiţerilor superiori de altă naţionalitate, mai cu seama din partea Cehilor şi Croaţilor.

Pentru întărirea afirmaţiunilor sale deputatul Urmánczy a citit pasagi din scrisorile soldaţilor unguri, cari se plâng că sunt persecutaţi pentru că sunt unguri. Interpelantul îl întreabă pe primul ministru şi ministrul apărării ţării, că au intervenit ei la factorii competenţi pentru împiedecarea nedreptăţilor faţă de soldaţii unguri şi că luatu-s'au măsuri din partea factorilor militari împotriva acestor acte de nedreptate?

Primul ministru contele Tisza, care îl rugase mai înainte pe deputatul Urmánczy să renunţe la interpelaţie sa deoarece aducerea în discuţie a acestor chestiuni ar păgubi numai interesele naţionale ale ţării, răspunzând recunoaşterea că în armată întâlnim diverse sentimente naţionale şi concepţiuni, cari provoacă frecări şi ciocniri. Primul ministru spune că nu e permis să se vadă numai aceste apariţii condamnabile, ci trebuie să se aibă în vedere declaraţiunile pline de laudă şi recunoştinţă a comandantilor de armată faţă de Ungurii. Superiori răi sunt în toate armatele, dar nu trebuie să se caute motive naţionale şi acolo unde nu sunt. Nu e permis ca orice neplăcere suferită de un inferior ungar din partea unui superior neungur să fie prezentată ca persecuţiune a Ungurilor.

De sigur, — a continuat primul ministru — că cel mai puţin dintre Unguri sunt răuvoitorii Românilor sau Slovacilor şi totuşi câţi nu sunt între noi, fie în viaţa civilă, fie în cea militară, cari când se mânia pe inferiorul lor, care din întâmplare e Român sau Slovac, îl aduce acestuia aminte de naţionalitatea lui într'un chip care nu voiesc al caracteriza cu expresia corespunzătoare neparlamentară. (Maritate mare). Tot aşa ca aceasta e un obicei păgubitor şi rău şi în foarte multe cazuri deasemenea nu există un alt motiv, când un superior neungur se exprimă în mod incorect şi greşit în acelaşi fel faţă de naţionalitatea ungară a superiorului, pe care îl ceartă.

Camera a votat în cele două şedinţe de Mercuri şi Joi proiectul despre centrale băncilor, proiectul despre ajutorarea excepţională a învăţătorilor şi învăţătoarelor şi a văduvelor şi orfanilor acestora şi a luat în desbatere proiectul despre gazul terestru. S'au rostit interpelaţii în chestia răspândirii boalelor infecţioase, a serviciului militar al advocaţilor de 43—50 ani, a raporturilor comerciale dintre Ungaria, Austria şi Germania şi a prolongării mandatelor funcţionarilor comunali şi din oraşele cu magistrat.

În şedinţa de ieri, Vineri, a camerei s'a desbatut proiectul de lege privitor la valorificarea gazurilor terestre.

La ora 10 şi 45 m. presedintele Beöthy deschide şedinţa. Ministrul de război baronul Samuil Hazai prezintă un proiect privitor la le-

gea serviciilor în folosul armatei. La discuţia proiectului gazurilor terestre vorbeşte cel dintâi deputatul sas Traugot Coppony ocupându-se de acest proiect îndeosebi din interesele speciale ale Ardealului. Cere să se ia măsuri grabnice pentru validitatea gazurilor terestre pe terenul agriculturii. Primeşte proiectul.

Deputatul Gavril Ugron spune că nu s'au luat în socotină comitatele Braşov, Sibiu, şi cu excepţia comitatului Murăş Turda şi Oşorhei, celelalte 3 comitate din Secuime deasemenea au fost uitate din contract. Cere să se fină seamă de uitatele futuror ţinuturilor şi să se caute mulţumirea intereselor generale. Salută cu bucurie capitalul german care ne va servi drept întărire economică.

Deputatul Alexandru Söpkéz spune printre altele: Dificultăţile ce vor urma războiului nu le vom putea învinge decât prin potenţarea produselor noastre industriale şi agricole. Astăzi suntem săraci în cărbuni şi cu atât mai binevenită ar trebui să ne fie întreprinderea Băncii Germane faţă cu posibilitatea valorificării gazurilor terestre. Nu credem însă în nădej-dile legate de aceste venituri. Gazurile terestre pentru ca să aducă foloase reale, trebuie să fie foarte ieftine, tot aşa întreprinderile vor trebui să-şi aibă foloasele. Când vom vedea faptul isbutinţei gazurilor terestre în munca agricolă, sperăm că întreprinderile să aibă cât mai mulţi tovarăşi şi aderenţi.

Contele Ştefan Bethlen spune că guvernul a neglijat ani de-arândul întrebuintarea gazurilor terestre. Şi astădată cea mai mare piedecă are să fie preţurile gazurilor, pentru cari industriaşii se vor reţine dela întrebuintarea lor. Ar trebui să se facă monopol prin care să se fixeze preţurile şi venitele şi preţurile maxime să fie în vigoare până la terminarea construirii conductelor.

Vicepresedintele Carol Szász propune continuarea discuţiei pentru şedinţa de Luni, anunţând că regele a dispensat pe contele Teodor Peiacevici din calitate de ministru al Croaţiei numind urmaş pe Emerich Hüdégth. După cum se ştie, ministrul Peiacevici este, dela început războiului, internat în Franţa.

Sedinţa se încheie la orele 3 d. a.

Gustul nostru.

Nu-mi pot închipui o dezvoltare sănătoasă a industriei noastre româneşti fără pregătirea estetică a publicului consument. De industrie de artă românească nu poate fi vorba câtă vreme nu simţeşte publicul nostru necesitatea mediului frumos, şi nu există ca cineva să simţească necesitatea frumosului, fără creşterea ochiului, a urechii, a inimii într'u aprecierea frumosului veritabil. O dezvoltare rapidă ar produce pe terenul acesta numai o şcoală de industrie de artă, un centru care să îndrumeze gustul obşteii prin conferinţe, organ de publicitate, expoziţii şi punerea în vânzare a obiectelor de artă proiectate de talente veritabile în cari nu este sărac neamul nostru (Amintesc numai două: Cesar Popovici şi Matei). Creşterea estetică este până azi cu totul neglijată la noi. Luna trecută am văzut la două familii româneşti garnituri întregi de dantelă de Bruxelles şi blondine cari povestesc nu numai despre bogăţia dar şi despre gustul unei generaţiuni apuse. Azi ne mulţumim cu ori şi ce, şi scuzăm lipsa gustului cu sărăcia noastră.

Oricât ar fi de ieftin obiectul şi ori cât de simplu materialul şi esecutarea, totdeauna am posibilitatea a-i da o formă frumoasă. Frumosul nu înseamnă pompos şi costisitor. Lipsa frumosului înseamnă însă sărăcie sufletească, lipsa creşterii estetice.

Desvoltarea gustului este o problemă grea, intrucât nu se poate face prin formule fixe, ci gustul fieştecarui individ trebuie să fie condus o vreme, până prinde puteri — urmează apoi cristalizarea. Cine crede că gustul este ştiinţă estetică, cunoaşterea diferitelor epoci ale istoriei artelor etc. greşeşte. Gustul nu este atâtea ştiinţă cât mult un complex al diferitelor funcţiuni sufleteşti. Este mai mult sentiment decât ştiinţă.

Este raportul omului faţă cu întreg mediul în care trăieşte. Felul cum se îmbracă, cum

vorbeşte, cum păşeşte, cum şade, cum mănâncă, casa, curtea, grădina lui etc.

Toate acestea nu se pot însuşi din litera moartă, ci numai pilda vie ajută în cazul acesta; şi cum sufletul tinerimii este mai sensibil, este bine să se înceapă cât de timpuriu creşterea şi formarea gustului. Ceiace trece în convingerea copilului drept frumos, devine cu timpul măsura cu care judecă. Cea dintâi şcoală o dă copilului în privinţa gustului mama prin hainele copilului, prin curăţenia odăii în care cresc copiii, prin jucăriile cari li se dau etc.

Mai târziu urmează mediul şcolii. Curăţenia saletelor de învăţământ şi aranjamentul lor cu gust. Exteriorul frumos al şcolii, biserică şi în fine acţiunea mare şi conştientă a industriei de artă.

Cu copilul crescut între surogate, cărui îi lipseşte măsura pentru arta veritabilă, nu poate acţiona industria de artă, cum nu va înţelege nici pe cel mai bun orator copilul crescut în pădure fără să audă graiu omenesc.

Pentru ilustrarea stărilor noastre aduc câteva exemple: Într'o cafenea elegantă ne pomenim la masă cu un domn în cămaşă de dormit şi costum de turist. Dânsul nu simţea că ţinuta nu se potriveşte. Acelaş domn îmi zice că ar şti să aranjeze un salon cum poate nu s'a mai pomenit. Să-i fiu spus omului meu că arta interioarelor are bibliotecă, catedră, profesori celebri? De bună seamă nici mie nu mi-ar fi zis nimic un medic dacă susţineam în faţa lui că aş şti să curez o difterie de minune cu toate că nici n'am văzut cărţile lor. Vrăjitori avem mulţi în artă şi desarmarea lor va costa multă energie!

Alt caz din provincie. Într'un oraşel din Banat rătăceam pe o stradă laterală pe unde nu mai era trotuar, spre marea mea mirare întâl-nesc un monoclu. Era la ochiul unui gimnazist tinerel. Şi purta dânsul pantalonii şi vestă sură, saco verziu, tocuri înalte puţin călcate, pălărie vânătă, şi cravată roşie.

Ţinta corectă este lucru greu, şi noi nici nu ne prea nizuim a ajunge ceva căci totdeauna Ńi se aduce cunoscutul exemplu de aur... „că Nan ori Bran a mers în cojoc la şcoală şi tot o ajuns om mare!”

Şi alţi ne spun că se combatem luxul!

Au dreptate tot omul cuminte combate luxul. Şi omul cu creştere estetică corectă nici nu poate face lux, pentrucă simţul îi va spune care este marginea peste care trecând greşeşte.

Lux este strălucirea peste poziţia socială şi puterea economică.

Antişambra cu candelabre de cristal a cutărui ministru, mobila de abanos a episcopului şi gulerul şi manşetele curate ale studentului nu mai sunt lux.

Al. S. Iorga.

Când se va începe asediul Salonicului?

Tupele puterilor centrale vor opera mai întâu în Albania. — Bulgaria nu cere compensaţii teritoriale dela Grecia. — Declaraţiile primului ministru Skuludis. — Grecia a respins ultimatul Intelegerii. — Consulii din Corfu liberi. — Sarrail către ofiţerii săi. — La Salonic continuă debarcările de trupe. — Germanii restabilesc linia ferată distrusă. — Artileria grea turcească la graniţa greco-bulgară. — Aeroplan englez deasupra Monastirului. — Inceperea ostilităţilor. Francezii au mai debarcat pe insula Zante şi în Epir.

Arad, 22 Ianuarie.

Colaboratorul militar al ziarului „Le Temps” scrie:

Ştirile ce sosesc dela graniţa Greciei — sunt foarte tulburi, dar totuşi reiese din ele că puterile centrale vor întreprinde atac împotriva Salonicului numai când vor sosi trupele austro-ungare din Muntenegru la Monastir. Aceste trupe ar avea de făcut pe jos un drum de 300 kilometri, deoarece căile ferate sunt distruse.

Salonicul e unicul punct — scrie colaboratorul militar al numitului ziar — de unde ar putea încerca Italia eliberarea Serbiei şi Mun-

tenegrului. Aliații trebuie mai întâi să-i înfrângă pe Bulgari și apoi trupele austro-germane. Dacă vom aștepta până când vor sosi la Monastir trupele austro-ungare și vor veni și Turcii, soarta Salonicului e hotărâtă în acest caz.

Correspondentul din Salonic al lui „Echo de Paris” anunță: Călătorii sosiți din Monastir spun, că trupele bulgare se retrag mereu pentru ca să cedeze locul trupelor germane din jur de Monastir. Singur în împrejurimea Monastirului se găsesc până acum 50 mii soldați germani. Ofițerii germani spun că forțele germane dela Monastir împreună cu trupele austro-ungare cari vor sosi din Muntenegru vor merge împotriva Albaniei, pentru ca să o curețe de dușman. Numai după ce vor fi rezolvit și aceasta problemă, vor începe trupele austro-ungare-germane împreunându-se cu trupele bulgare și turcești ofensiva împotriva Salonicului.

După știrile mai recente din Sofia guvernul bulgar a hotărât să nu ceară nici o despăgubire teritorială dela Grecia pentru ajutorul care îl va da puterilor centrale în scopul eliberării Salonicului. Trupele germane împreună cu cele austro-ungare vor opera în Albania, iar în acest timp se va căuta încheierea tratativelor cu Grecia în chestia Salonicului.

În cercurile politice engleze — după cum i se anunță lui „Vossische Zeitung” din Amsterdam — domnește însă părerea, că nu peste mult va începe războiul și pe teritoriul grec.

În cursul unui interview acordat corespondentului din Atena al Agenției Reuter primul ministru grec Skuludis și-a exprimat uimirea sa față de nedumerirea ce o au puterile împătrite înțelegerii față de politica cabinetului grec și care se manifestă în reducerea importului de alimente și cărbuni. Primul ministru grec a accentuat că actuala politică a Greciei e sinceră și conformă atitudinii care a dovedit-o până acum față de ambele grupuri de puteri beligerante. **Grecia își va păstra neutralitatea și dorește să-și conserve armata pentru lichidarea finală.**

„Vossische Zeitung” anunță din Constantinopol: Aci se confirmă știrea că împătrita înțelegere a remis guvernului grec un ultimatum cu termen de 24 ore, pretinzând ca miniștrilor puterilor centrale să le dea îndărăpt actele de acreditare. Guvernul grec — după cum se vestește — ar fi refuzat împlinirea acestei dorințe.

„Telegraphen Union” anunță din Atena că consiliul german și austro-ungar arestat în Corfu, în urma protestului energic al guvernului grec din 14 Ianuarie, au fost puși în libertate.

Generalul Sarrah a luat oficial comanda supremă asupra armatei din Salonic, la autorizația statului maior francez și englez, în 18 Ianuarie. Cornulii ofiteresc, care l'a felicitat din acest prilej, a răspuns:

Avem o unică datorie: Să-i înfrângem pe dușman în fața Salonicului sau în Salonic și să îmbogățim prestigiul, care au voit să ni-l dărâme, cu noul victori în o strălucire de o sută de ori mai mare. Dușmanul ni-a dat timp, ca să ne oregătim și să ne fortificăm apărarea, care va frânge orice atac.

„Corriere della Sera” publică noul amănunte despre activitatea militară care se desfășură la granița Greciei. Din Xant, unde se găseau până acum 2 divizii trucești, se anunță sosirea de trupe bulgare și germane. În jur de Monastir, adică între Monastir și Prilep și dinspre Babuna Germanii construiesc o linie ferată cu șine strâmte. Germanii lucră cu febrilitate la restabilirea căii ferate, care a fost distrusă de către aliați cu prilejul retragerii.

Agentia Havas anunță: În cercurile bineinformate din Atena se spune că Turcii au transportat la granița greco-bulgară artileria grea, care o aveau concentrată în peninsula Gallipoli.

Un aeroplan englez — după cum anunță „Daily Chronicle” — făcând un sbor de recunoaștere a trecut pe deasupra Monastirului, în

a cărui împrejurime a descoperit considerabile forțe. Din tabăra dușmană s'a pușcat cu violență asupra aeroplanului, care însă n'a fost nimerit.

„Schweizerische Telgraphen-Information” e informată din Atena că la Salonic se debarcă mereu trupe și material de războiu. Debarcarea trupelor are loc exclusiv în portul Orfano iar a materialului de războiu și a alimentelor în cel dela Salonic. Zilnic sosec noi vapoare cu transporturi. Cercurile militare grecești sunt deplin neorientate, când se vor începe ostilitățile la Salonic, despre cari s'a anunțat greșit că s'au început.

Lui „Mittags Zeitung” i se anunță din București: După știrile sosite aci puterile centrale au început operațiunile împotriva trupelor Intelegerii cari se găsesc pe teritor grecesc. Ostilitățile au fost deschise cu focul tunurilor de calibru mare. Canonada durează de două zile. (Știrea aceasta încă n'a fost oficial confirmată.)

„Times” anunță din Atena cu datul de 16 Ianuarie: Detașamente franceze debarcate pe insula Zante (Zakynthos) și pe țărmii Epirului au făcut recunoașteri.

Apariția vaselor de războiu a provocat mare neliniște în populațiune.

(Insula Zante se găsește lângă țărmul sud-vestic al Greciei, spre sud dela Corfu.)

Războiul european.

Comunicate oficiale.

Budapesta, 21 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Pierderile colosale suferite de inamic în luptele dela Toporații și Boiana la 19 Ianuarie l'au forțat să înceteze luptele în cursul zilei de ieri. Afară de luptele artileristice temporale, și pe linia aceasta a fost relativă liniște. O diviziune de aeroplane dușmane a trecut teritoriul dela Brzezani la sudost și a aruncat bombe cari n'au cauzat nici un fel de stricăciuni.

Pe frontul italian: Ieri după amiază, pozițiile noastre din vârful Col di Lané și de pe coastele ei au fost expuse focurilor violente. San Pausas la nord de Peutestein asemenea a fost bombardat cu violență. Activitatea artileristică de pe celelalte puncte a liniei de războiu a rămas în cadrele de mai înainte.

Pe frontul sudostic: Nici un eveniment de importanță.

Berlin, 21 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Nici un eveniment.

Pe frontul oriental: Intre Pinsk și Tartorisk am respins cu ușurință slabe coloane rusești.

Pe frontul din Balcan: Nici un eveniment.

Constantinopol, 21 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general turc:

Pe frontul din Caucaz: În cursul zilei de ieri nu s'au dat evenimente de importanță. Cavaleria unui regiment a încercat să înainteze în pozițiile noastre, a trebuit însă să se retragă din cauza contraatacului nostru.

Pe frontul din Dardanele: Un monitor și un crucișător dușman a direcționat canoade spre Tekeburnu și Sedilbahr. Artileria noastră a răspuns focurilor dușmane.

Ordinul de zi al regelui României cu prilejul Anului nou.

București. — Din prilejul Anului nou M. Sa regele Ferdinand a adresat armatei următorul înalt ordin de zi:

Ostași,

În pragul acestui nou an simt o adâncă bucurie de a vă arăta viua mulțumire pentru silințele ce vă dați întru îndeplinirea datoriiilor obștești.

Anul ce a trecut a cerut dela voi o muncă cu deosebite încordată, în scopul de a obține o pre-

gătire de războiu desăvârșită. Ca totdeauna, v'ați supus la cerințele ce vi s'au impus în interesul obșteșc cu devotamentul pe care vi-l cunosc: el a fost fala voastră în trecut, el va fi mândria voastră în viitor.

Tara și Eu suntem mândri de voi și vă privim cu încredere și iubire.

Vă urez dar la toți din adâncul inimii ani mulți și fericiți!”

Dat în București, la 1 Ianuarie 1916.

FERDINAND.

Anexarea Serbiei și Macedoniei.

Lugano. — Agenția telegrafică italiană a trimis ziarelor italiene următoarea telegramă:

Abia au ajuns în cercurile austro-germane știrile despre succesele repurtate de armatele austro-germano-bulgare în Serbia și s'a luat în discuție propunerile anexiunii teritoriului Serbiei cucerite. Propunerile după cât se află din izvor bine informat examinate într'o întrevedere avută la Schönbrunn între împărații Wilhelm II și Francisc Iosif, în senzul Austro-Ungariei să proclame în curând anexarea teritoriilor sârbe ocupate de trupele austro-germane. Proclamația anexării va avea loc la Belgrad cu o solemnitate deosebită, la care va asista un principe din casa imperială, reprezentând pe împăratul Wilhelm, care din cauza infirmității sale nu poate lua parte. În acelaș timp va avea loc și solemnitatea anexării teritoriilor Macedonene de către Bulgari.

În târgurile și satele macedonene ocupate agenții bulgari cât și cei germani cutrieră pentru alcătuirea unui plebiscit.

Mare consiliu de războiu la Londra.

Rotterdam. — Despre marele consiliu de războiu dela Londra se comunică următoarele:

Consiliul a luat sfârșit, iar miniștrii francezi au și plecat la Paris. Scopul principal al acestui consiliu a fost încheierea tratativelor începute la Paris, precum și crearea unei unități depline în comandamentul armatelor aliate. Au mai fost apoi aduse pe tapet foarte multe chestiuni de ordin general militar și de ale marinei, și în fine chestiuni de interes economic și diplomatic. Hotărârile acestui consiliu se țin în secret; se constată numai atât, că s'a ajuns la un acord perfect în ce privește continuarea războiului.

Proiect de lege englez pentru blocarea Germaniei.

Rotterdam. — Sir Ed. Grey a comunicat Camerei Comunelor că va face în curând o declarație referitoare la blocarea Germaniei. Aceasta e o nouă încercare a Englezilor de a închide Germaniei calea la Mare. Până acum a fost în vigoare numai un ordin al regelui englez, care dispune urmărirea submarinelor germane. Acum însă va intra în acțiune întreaga flotă engleză, care are de gând să izoleze Germania cu totul.

Suspendarea consulatelor muntene-grene în statele Intelegerii.

Berlin. — „Kreuzzeitung” află din Zürich: Guvernul muntene-grean, îndată după încheierea păcii cu Austro-Ungaria va încredința ambasadei și consulatelor spaniole apărarea intereselor muntene-grene în Italia și Franța. Consulatele muntene-grene în Italia și în celelalte state ale Intelegerii vor fi suspendate.

Bombardarea porturilor bulgare Dedeagaci și Portolagos de către flota anglo-franceză.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță oficial:

La 18 Ianuarie la 8 ore dimineața, a apărut în fața portului Dedeagaci o escadră dușmană compusă din 24 vapoare de războiu. La ora 9.42 vapoarele acestea au deschis focul asupra orașului și împrejurimilor. La prânz bombardarea s'a terminat și vapoarele s'au îndepărtat în largul Mării. Victime omenești nu s'au semnalat. Au fost omorâți 4 cal.

În aceeaș zi, o escadră de 16 vapoare dușmane au bombardat dela 8 dimineața până la 1 după amiază Portolagos. După amiază au

reluat bombardarea. Apoi s'au retras spre insula Thasos. Nu s'au semnalat victime ome-
nești.

Flota Intelegerii operează încă la Dardanele.

Constantinopol. — Un monitor dușman în-
soțit de un vapor cuirasat și 7 căutători de
mine sub protecția a trei torpiloare au pătruns
în golful Saros și au deschis un foc puternic în
direcția spre Gallipoli și alte puncte. Bateriile
turcești au răspuns energic. Trei șrapnele au
lovit vaporul cuirasat, care s'a retras împreună
cu monitorul. După amiazi aceleași vapoare
au revenit și au deschis un nou foc în aceeași di-
recție. Artileria noastră a provocat un incendiu
pe vaporul cuirasat.

Desarmarea trupelor munte- negrene merge anevoe.

Budapesta. — Desarmarea trupelor munte-
negrene nu se face așa de neted după cum se
aștepta. Trupele regelui Nichita se conformează
pe depin ordinelor și răspunzând în mod
inexcepțional desarmării. Insa bandele mun-
tenegrene (Crnagori) nu vreau să audă de
desarmare. Ieri trupele noastre au văzut în se-
sul dela Sagurna o retragere cu tarte, având
în frunte fanfara militară. Artileria noastră s'a
văzut silită să deschidă focul asupra mulțimei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Ianuarie 1916.

Un no'ar român reabilitat.

Un notar român, bine înstărit, a fost reabilitat zilele
trecute de curtea de casație. Gheorghe Gidrai din Săl-
civa de Jos. Are trei fii, pe doi l-a trecut prin universi-
tate, al treilea era să calce și el pragul înaltei școli.
Toți trei au intrat sub arme. Notarul avea o mare pă-
dure tăiată și ceru scutirea de serviciu pe trei luni
numai a fiului celui mai mic ca să fie mână de ajutor.
Rugarea însă i-a fost interpretată ca o sustragere dela
datorii față de armată și notarul a fost tras în fața
judecății.

Sentința tribunalului însă a fost anulată de curtea
de casație, acuza a căzut dela sine, notarul a fost re-
abilitat, moralcește, dar oare va fi reșezat în postul
său din care a trebuit să plece când i s'a făcut a-
cuza?

Când s'a descoperit
că pânza învinuirilor a fost țesută de un întreprinză-
tor ovreu, căruia notarul nu voise să-l vândă câțiva
zeci de stânceni de lemne din pădurea tăiată.

Notarul Gidrai a fost reabilitat de judecătoria,

Euphraste.

— In numărul nostru de astăzi apar câteva
articole întârziate cari din motive independente
de noi am fost siliți să le suprimăm din numărul
de ieri.

Episcopul Frențiu despre pressă. Dintr'un
circular al Il. Sale Valeriu Frențiu, episcopul
Lugojului, adresat clerului diecezan:

„Mulțumită bunului Dumnezeu deja avem
o mică colecțiune de cărți bune, avem și vre-o

câteva foi prin propagarea acestei lecturi bune
totodată vom sprijini și pe viitor și îi vom îm-
bărbăta să lucreze mai departe cu zel, fiindcă nu
putem aștepta dela ei să ducă și jertfe mate-
riale pe lângă lucrul cel mult ce-l au cu edarea
lor. Și oare nu e datorința noastră să sprijinim
pe scriitorii acestor cărți și reviste? Și oare
nu e datorința noastră să propagăm cât de mult
cărțile și revistele scrise în spirit creștinesc și
în limba română? Și totuși cu durere trebuie să
constatez că nu arareori ne vin plângeri din
partea redacțiilor, că mulți preoți nu își achită
abonamentul, ci rămân în restanță, prin ce apoi
revistele acestea creștinești nu se pot desvolta.
Acești preoți se vede că nu se gândesc că prin
aceasta se fac culpabili nu numai, că nu spri-
jinesc din toate puterile literatura noastră, ci
totodată înstrăinează lucrul altuia fără de a-l
rebonifica. Drept aceea pe acei frați preoți, cari
sunt în restanță cu abonamentul la vre-o revistă
sau foaie, îi rog ca până la finea anului curent
să-și achite restanța, că la caz contrar, contra
tuturor aceluia cari vor fi acuzați de redacțiune,
că nu-și achită datoria, voi fi constrâns să dau
curs liber procesului, ca în contra unora, cari
pe nedreptul rețin averea altuia”.

Pentru fondul ziaristilor români au trimis
ca răscumpărare a felicitărilor de anul nou: D.
cadet A. Opreșca, Corvara, Tirol 6 cor.; D. ste-
gar Nicolae Crăciun, Feldpost 43 cor. 12; d.
Dr. Alex. Pop, medic, Bistrița 5 cor.; d. Dr.
Leon Scridon, protonotar com. Bistrița 5 cor.;
d. Ioan Corbu, notar la sedria orfanală, Bi-
strița 5 cor.; d. Dionisie Vaida, protopop, Bi-
strița 5 cor.; d. Mărioara Câmpian, Alsóboucăr
5 cor.; d. Vasile Bogoi, inv., Belotint 3 cor.
Mari mulțumite!

Consulul general al României, d. Grigorie
Bilciurescu, s'a întors la Budapesta, din scur-
tul concediu ce l-a petrecut la București de
sărbătorile Crăciunului și Anului nou.

Logodnă. Dșoara Virginia Morariu, fiica
protopopului Iosif Morariu din Dobra și d. că-
pitan Ioan Marica din Botoșani logodiți. Din
prilejul acesta și în loc de anunțuri de logodnă
au dăruit 25 cor. pentru fondul ziaristilor.
Felicitările noastre!

† Gregoriu Pușcariu, protopop în pensiu-
ne, după un morb greu și îndelungat, a decedat în
20 Ianuarie în vârstă de 74 ani. Inmormântarea
defunctului s'a făcut ieri, Vineri, în 21 Ianuarie
a. c. în cimitir gr. cat. din Blaj. Odihnească în
pace!

Pentru fondul soldaților invalizi, a văduve-
lor și orfanilor soldaților români au mai trimis:
dna Maria Câmpian, Alsóboucăr 5 cor.; d. Vas.
Bogoi, inv., Belotint 3 cor.; d. Dr. E. Doctor,
Viena 25 coroane, d. Dr. George Zăria, Alibu-
nar 10 cor. — Mulțumiri.

Dăruiri. D. Petru și Eugenia Opincar din
Sebeșul-săsesc au trimis 20 cor. pentru Orfe-
linatul din Sibiu în loc de cunună pe mormân-
tul regretatului lor văr Nicolae Opincar.

D. Petru Benea din Șiria a trimis 10 cor.
pentru Orfelinatul din Sibiu ca răscumpărare
a felicitărilor de ziua onomastică a fiului lui
Ioan.

D. Dr. G. Dragomir, protopop în Biserica-
albă a trimis 20 cor. pentru cărți pe seama
soldaților români răniți.

D. Iosif Balinth, preot gr. cat. în Șutu a
trimis 25 cor., sumă colectată dela parohieni

cu ocazia sf. sărbători ale Nașterii Domnului
pentru cărți pe seama soldaților români răniți.

D. Antoniu Sequens profesor în Caransebeș
a trimis 6 cor. pentru fondul ziaristilor ca răs-
cumpărarea felicitărilor de Anul nou.

Dșoara Elena Tămaș din Gyöngy a dăruit
40 coroane pentru soldații români, cari și-au
pierdut vederea în războiu.

D. Octavia Pirtea din Sinersig a dăruit 10
coroane pentru orfelinatul din Sibiu ca cunună
eternă pe sicriul neuitatului ei părinte Elia
Crainicescu.

D. Simion Reteșan, Gyergyótölgyes a tri-
mis 3 cor. pentru masa studenților din Blaj.
— Mulțumiri.

Târgul de țară din Sebeșul-săsesc. Magi-
stratul orașenesc din Sebeșul-săsesc nunță că
târgul de vite din acea localitate se va ține în
26, 27 și 28 Ianuarie n. a. c., iar târgul de mă-
furi în 29 Ian. n. a. c.

„PAGINI LITERARE” Nr. 1, din motive de or-
din tehnic va apare numai la sfârșitul lunii Ianua-
rie. Hărțile de tipar între împrejurările de astăzi nu
poate fi literată cu promptitudinea din vremurile
de pace. Mașinile pentru clișee, comandate de soc.
„Concordia”, încă nu vor sosi până către sfâr-
șitul lunii. Dorim ca revista să conțină cât mai
multe ilustrații actuale și de interes public,
ceace nu se poate altfel, decât dacă stabilimen-
tul tipografic are un atelier propriu pentru pregă-
tirea clișeeilor. Sperăm că jertfele materiale pe
cari le face soc. „Concordia” vor contribui, ca
revista să se prezinte în mâinile cetitorilor ro-
mâni la nivelul revistelor din Apus.

Cât privește prețul revistei, rugăm on. public
să nu mai trimită bani, până când, conform im-
prejurărilor de astăzi, nu vom fixa abonamentul,
care va fi cât se poate mai mic, ca revista să pă-
trundă în pături cât mai largi.

AVIZ ABONAȚILOR ȘI CETITORILOR
NOSTRI DIN ROMÂNIA. Aducem la cunoș-
tința stimatei abonați și cetitori ai noștri din
România, că d. Gr. Dabija a încetat de a func-
ționa ca reprezentant și incassator în România
al foilor noastre „Românul” și „Poporul Ro-
mân” din Arad. D. Gr. Dabija, prin urmare, nu
mai este îndreptățit a primi nici o sumă, care
ar fi menită pentru foile susamintite, fie ca
abonament, ca plată de inserțiuni ori altfel de
bani. Rugăm deci pe toți stimatei noștri abo-
nați din România, că întrucât s'ar ști restanți
cu plata abonamentului, acea restanță să bi-
nevoiască a o achita fără amânare fie trimi-
tând cu poșta direct aici, („Românul” — Arad,
Strada Zrianyi Nr. 1/a) suma restanță, ori plă-
tindu-o la adresa noului nostru reprezentant și
incassator, care este d. inginer Ioan Cornea cu
domiciliul în București (Strada Alex. Orescu
Nr. 27), căci după anul nou vom fi nevoiți a
incasa abonamentele restante din România
invocând la caz de trebuință chiar și ajutorul
justiției. Rugăm totodată pe toți abonații, prie-
tinii și binevoitorii noștri din România să dea
tot concursul lor noului nostru reprezentant d.
Ioan Cornea.

La Librăria „Concordia”, Arad, Strada
Deák Ferenc nr. 20 se află de vânzare urmă-
toarele calendare:

Calendarul Asociațiunii, Sibiu 40 fil.
Calendarul Poporului, Sibiu 40 fil.
Calendarul Diecezan, Arad 60 fil.
Calendarul Poporului Român, Budapesta
40 fil.

Primele 2 calendare se pot folosi și ca ca-
lendar de buzunar, având mărimea de 15×11½
cm. Pentru porto să se adauge 10 fil. de fiecare
calendar. (Recomandat cu 25 fil. mai mult.)

LIBRĂRIA CONCORDIA

ARAD, STRADA DEÁK FERENC NR. 20.

A apărut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate
cu porturi naționale românești (bromargint, brune.)
De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni
vor fi și colorate. O serie de 25 bucați costă Cor. 5.
× 35 fileri porto recomandat, 100 bucați franco Cor. 14.

Cronica feminină.

Ghetele războiului.

Printre ciudătenile timpului din urmă, printre „inovațiile” anost timpurilor de o extremă seriozitate prin cari trecem, au apărut și cele mai extravagante și luxoase ghetete de cari s'a putut pomeni vreodată. Pe măsură ce s'a urcat prețul mărfii de odinioară, și pantofii cocheti cari reclamau prea puțină piele, au început să fie abandonati cu desăvârșire și înlocuiți cu cisme până la genunchi, și ghetetele cele mai înalte posibile.

De geaba se vorbește și svonește mereu că nu este pielea necesară pentru îndeplinirea tuturor cerințelor. Nu poate fi adevărat! Atunci când femeia își permite și consimte — de voie de nevoie — la luxul de astăzi, fără păreche în istoria modei, trebuie să fie material în abundență. Am ajuns să plătim prețuri îndoit pentru orice fabricație care își avea fixele de până aci. Nu ne-am mulțumit cu atât. Banișii sunt ca pleava. Am ajuns la moda înfășurării picioarelor în pielea de toate culorile cari împodobesc luxoasele botine de paradă.

Este așa de multă vorbăria care a protestat și o face și azi în termeni sarcastici, împotriva apucăturilor exagerate de renesansiste ale tuturor introducerilor absurde cari ne golesc punga, pentru ca să nu ne dea în schimb nimic gașos, plastic și artistic. Nimic însă nu se poate împiedeca ce surescintă pliciteala. Pune frâu dacă poți s'borului care să repele după variații. Ne ducem inconștiente pe povârnișul noutății și urmăim majoritatea, întrebându-ne mereu de ce să facem acest schimb nedorit de nimeni?

Cu cât mai vrednică s'a arătat țărana noastră dela sate. Iarna întâi a războiului, am remarcat la copiii dela țară pantofi făcuți din resturi de postav, subă, lână, etc. Într-o execuție primitivă bineînțeles, în culori variate, cismele și ghetetele de altă dată erau înlocuite cu aceste preparații făcute de mamele harnice și ingenioase. Ne-am învățat și noi, cu pantofii preparați de noi înșine din postav alb de subă, croșetați din lână sau bumbac, împlețiți, dându-le forma piciorului, strânse pe o talpă preparată din postav dintr-o pălărie veche, sau carton cu sfoară strâns împletită din tei. Toate acestea ne dau o execuție cât se poate de ideală, chiar cochetă cu panglicuța colorată, fundulița și flanela drept căptușală care ne garantează cel mai moale și cald pantof de casă. Dacă înlocuiesc pe deplin pantofii de eri alătăieri cu tocurele Louis XIV, în culoarea asortată gustului, rochiei? În tot cazul, relevând avantajul practic, e chestie de pungă. Cine-și permite azi nebunia să dea 60—80 franci pentru ghetete, nu i se va părea potrivit să-și croșeteze pantofii de casă sau să poarte cu drag unii făcuți de o țărancă din rămășițele postavului alb de subă.

În Germania se execută deja talpă de ghetete din lemn. La noi nu s'a introdus încă aceasta „ciudățenie” nefiind de ordinul luxului, care de sigur ar fi ocupat teren cu aripi sburătoare. Nădăjduim însă că în curând svonurile se vor reduce la fapte și la noi, urmând exemplul din imperiul german. Și până atunci însă, proporțiile tot mai bogate ale ghetetelor, au produs oarecare prețieri și încercări în introducerea și probele de a executa într-o formă oarecare ghetetele de lemn, saboții.

În Bretagne și în Olanda aparțin portului național acești pantofi de lemn și ne sunt bine cunoscute tablourile olandezelor cu boneta albă aripată, rochița largă și scurtă și ghetetele de lemn, cari la nici un caz nu se pot zice grațioase, în tot cazul însă dovedesc multă originalitate. În Bretagne saboții sunt un fel de artă națională, în a căror execuție se dezvoltă multă dexteritate și în creștăturile cobite în partea de sus a saboților se depune nu arareori muncă de valoare națională. Tot așa ea și la noi creștăturile furcilor, cari, constatăm cu regret că încep să dispară în forma lor originală de odinioară, astfel în acest vechi departament al Franței, alături de cel mai original port cântece naționale se pot însira și saboții. Mi se spunea că în unele sate cel mai gingaș cadou ce-l poate da un logodnic alesei sale, este o păreche de saboți încrestați și lustruiți frumos.

În timpul petrecut printre Francezi, am făcut experiențe foarte practice cu aceste ghetete de lemn. N'am reușit să le pot purta decât peste alte ghetete. S'au dovedit însă de minunate prezervatoare de umezeală a picioarelor. Astăzi la noi însă nu din motivul

acesta se revendică ideea de a le pune în practică. Fiind necesitate, poate că am reuși și noi să le modificăm execuția într-o formă oarecare, să ne poată aduce folosesele. În tot cazul, cea mai acceptabilă și probabilă deslegare pare a fi talpa ghetetelor făcută din lemn, care după pașii sufocați ai cauciucului ni s'ar părea tot așa de bizară ca și cismele de zi după pantofiorii de eri.

Eu nu cred în introducerea lemnului la execuția ghetetelor, tot așa cum nu cred în reinvierea crinolinei. Cred în cazuri izolate, doritoare de noutăți și înecputuri. Până când însă ghetetele vitrinelor cresc pe zi ce merge în dimensiunile cari reclamă multă piele de prisos, nu cred să recunoaștem necesitatea de a înlocui măcar în parte aceste piele cu alt material, necunoscut până aci.

Dacă numai o parte din luxul ce se dezvoltă ca un adevărat păcat conștient s'ar reduce la calea medie înțeleaptă, dacă exagerația nebunitoare a ghetetelor de azi i s'ar reda formele de ieri, dacă femeile ar stăruie pe lângă jumătatea risipei de stofă ce reclamă fustele largite la extrem, de sigur n'ar trebui plătite prețuri împătrite pentru toată marfa reclamată la îmbrăcămintă, s'ar putea închide gura lifoșilor și negreșit că s'ar putea acoperi mai ușor multe nevoi. Cine se gândeste însă la toate acestea? Cine ar putea isbuti să oprească o direcție luată și stabilită. Încercările introducerii saboților sunt un fel de strop de apă în mare, și o inovație de care nu era nevoie dacă se știa numai cu rezon și cumpăneală.

Nu merită oare luxul de azi, pe urma lui să se ivească milionarii de mâne?... T. B.

POȘTA REDACȚIEI.

De ce întârzie pacea? O publicăm la acest loc:

Oamenii păcii s'au dus la sfatul Petru rugându-l să se îndure să facă odată pace între oameni:

Sfete Petre! E bătae, îndurate și fă pace între oameni, căci prea mult sânge se varsă.

— **Dragii mei!** Eu sunt numai la poartă în serviciu (Tor insp.) însă mergeți la d. Isus Christos și rugați-l, căci el poate face.

— **Doamne Isuse Christoase!** Indurate și fă pace, căci vezi bine prea mult sânge se varsă!

— **Iubiții mei!** Mergeți la sfatul Moise căci el are mai mult timp, eu sunt ocupat cu alte afaceri.

— **Sfete Moise!** Indurate și fă pace, căci e bătae și prea mult sânge se varsă!

— Ce? e bătae? Nu știu nimic.

Ion Pierdut. „Zină primăvară” nu se poate publica.

Celor de-acasă, nu se poate publica.

Ștefan Câmpian, Cluj. — Aveți răbdare. Mai avem sute și mii altele, încât ni este imposibil să răspundem imediat tuturor nerăbdătorilor.

Aug. Almășan, Deva. — Reviste și ziare franceze nu vei putea găsi nicăieri. Cărți franceze găsești pe la librării.

D-șoarei Olimpia, — nu se poate publica.

Pr. Al. Voda. — Locul și datul (anul, luna, ziua) nașterii, de când e în armată, în cari lupte mai mari a luat parte, și mai ales pe ce front de luptă și pentru ce a fost decorat, apoi ce decorație a primit, datul când a fost decorat.

Ileana Popovici, Siciău. — Atare dicționar se găsește numai în România, însă de unde nu-l vei putea primi. E dicționarul ruso-român și româno-rus de Emil Grigorovitz.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Au plătit abonamentul următorii: D. Ioachim Langa, F. Tatârlaka 7 cor. pe quart. I 1916; D. Ioan Nica, Petre 2.40 cor. până la 11 Ianuarie n. 1916; D. Oprea Greavu, Székásveresegyháza 7 cor. pe quart I 1916; D. Ștefan Glava, Șesur 7 cor. până la 31 Ianuarie 1916; D. Nicolae Negru, Mogoș 14 cor. până la 31 Mai 1916; D. Petru Chira, Toracul mic 14 cor. pe sem. I 1916; D. Nicolae Flieșiu, Murani 7 cor. până la 31 Martie v. 1916.

Ultima ora.

SĂRBI SE RETRAG DIN ALBANIA.
— Ei vor lupta la Salonic. —

Petrograd. — „Ruskia Viedomosti” anunță că atașatul militar sârb de aici, Bojovic, a primit dela guvernul său știrea că trupele sârbești vor părăsi și Albania, ajutorul militar al Italiei fiind insuficient. Trupele sârbești vor fi retrase din Albania și se speră că în 3 săptămâni ele vor fi reorganizate și vor fi gata să ia parte la luptele din jurul Salonicului, sub comanda regelui Petru.

O NOUĂ DEBARCARE ANGLO-FRANCEZĂ LA SANTI-QUARANTA.

Lugano. — „Gazeta del Popolo” află că în curând vor fi debarcate trupe anglo-franceze la Santi-Quaranta.

JAPONIA VA INTERVENI ÎN RĂZBOIUL EUROPEAN.

Petrograd. — Partidele din Japonia cari susțin guvernul, au prezentat suveranului un memoriu prin care îi cer să examineze situația actuală din Europa, pentru a vedea dacă nu este momentul prielnic unei intervențiuni japoneze în războiul din Europa. Memoriul a fost comunicat de către o delegație de 5 primului-ministru și ministru de externe. Ziarele japoneze sunt de părere că acum a sosit momentul suprem ca Japonia să vină în ajutorul aliaților ei din Europa.

CONSILIU DE RĂZBOIU ÎN PARIS.

Amsterdam. — Din Paris se anunță că consiliul de război al ententei s'a întrunit acolo ca să continue conferințele întrerupte în Londra.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțumită publică.

Tuturor cunoscuților și binevoitorilor, cari cu prilejul morții tragice a neuitatului nostru fiu Valeriu, ni-au dat mângâiere, venim pe aceasta cale a le exprima a-dânca noastră mulțumită.

Nădlac, la 8 Ianuarie st. v. 1916.

Nicolae Chicin, preot și familia.

(Ci 2575-1)

IN ATENȚIUNEA INSTITUTELOR DE CREDIT ȘI ECONOMII. Din cauză că numărul personalului nostru tehnic — în urma înrolării la armată — s'a redus în mod foarte simțitor, rugăm institutele de credit și economii să binevolască a trimite bilanțurile lor spre publicare în ziar cu cel puțin 4—5 zile înainte de termen, deoarece îndată după primirea lor nu le vom putea publica.

Pentru tipărirea rapoartelor anuale asemenea se recere un timp de cel puțin 16 zile.

— Tipografia „Concordia” societate pe acții.

Se caută

pentru administrația ziarului „Românul”
uu adiunct

Ofertele însoțite cu indicarea pretențiilor sunt a se trimite la

TIPOGRAFIA „CONCORDIA”
Arad.

Un comis harnic,

află loc, sub condiții favorabile la Firma
IOAN COMȘA & FIU,
(Co 2570-3) Seliște (Szelistye).

Caut**un practicant**

care are 8—10 luni practică pe lângă toată
proviziunea și 80 de coroane lunar.

VIRGIL VLAD.
farmacist.

Va 2587-10

Oyulafehérvár.

ANUNȚ.

Un practicant sau practicantă
poate afla aplicare îndată la institutul nost. u.

„SENTINELA”

Institut de economii și credit ca societate
pe acții în Satul-Nou — Révaujfalu.
Se 2568-10

ANUNȚ.

În cancelaria notarului cercual din Săsciori
(Szászcsor) (Szeben m.) află aplicare
momentană un cancelist Domn sau Domnișoară;
cei cu practică bună în afacerile
notariale pe lângă 120 Cor; iar cei cu
practică mai puțină 85 Cor. salar lunar.

Preferiți sunt cei cu diplomă de notar,
iar fiind postul de vice-notar vacant pot fi
cu timpul aleși în acest post definitiv.

Săsciori, (Szászcsor, Szeben m.) la 18
ianuarie 1916.

Augustin Bărsanu,
notar cercual.

(Ba 2571-3)

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprie-
tarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea,
căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914		
Vin alb — — —	1.40	1.15
Rizling — — —	1.50	1.20
Roșu de Minis — —	1.80	1.30
Carbenet — — —	1.60	—

Vinuri noul din anul 1915.

Vin alb — — — —	—88
Rizling — — — —	—90
Șiller — — — —	—96

Vinul se expiază cu rambursă dela 5
litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două lun.

Pentru calitatea vinului garantez

No 2512

Petru Benea

prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

Caut post

ca administrator sau cassar, eventual maga-
ziner la ori și ce fel de întreprindere.*)

Emanuil Bobancu
proprietar de tipografie)

Cohalm-Kóhalom (Nagy Küküllő m.
(La cerere se trimite fotografia) etatea 36 ani.

*) Afară de limba maternă posed și limba
germană și maghiară. (Bo 2569-3)

Dr. med. CARL JIKELI

ordinează pentru bolnavi de ochi
Lunea, Mercuria și Vinerea dela
2½ — 4 ore p. m. (Ji 2574-2)

Sibiu, Piața mare No. 19. etaj.

FARMACIA
KÁRPÁTI JÁNOS,

ARAD, ÎN COLȚUL PIEȚEI BO
ROS BÉNI ȘI CĂLEI TI
SZA ISTVÁN, vis-à-vis de gara trenului electric.

Imprumuturi
de amortizare pe proprietăți:

pe 50 ani 586 } curs 92
" 30 " 677 }
" 35 " 641 }

pe 50 ani 630 } curs 95
" 35 " 680 }

•• : Mijlocește : ••

Szücs F. Vilmos

reprezentantul soc. „Nagy-
szebeni földhitelintézet”

Arad, Karolina utca 8 sz.
Va 2587-10

In atențiunea
negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de
cocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. •• ••
In depozit: Kugler, Hel-
ler, Türth și Manner. •• ••

GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrássy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.
(Ca 2270)

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, per-
dele de dantele și de pânură se curățese și vopsese cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despartământ special pentru
curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — In cazuri de moarte hainele
de pânură și de mătăasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsese grabnic în
negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparază cu specialitate în
croitoria mea specială. — Serisori de recunoștință din toate părțile țării.

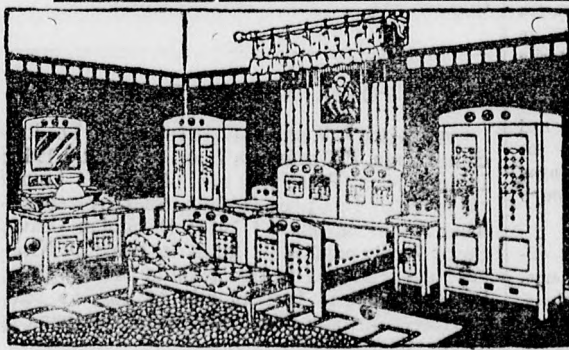
Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic **Szeged.**

TELEFON:
994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobil
VARȘET strada Kudritzner numărul 44—46.

cea mai renumită
nare fabrică de mobil
din sudul Ungariei (Versecz)

regătește mobilele cele mai moderne
și luxoase cu prețuri foarte moderate

Mare depozit de pianе excelente, co-
voare, perdele, țesături foarte fine și
mașini de cusut. — (Sa 113)

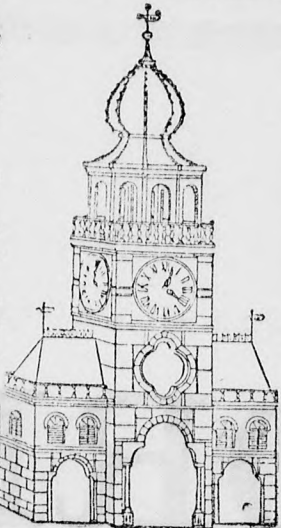
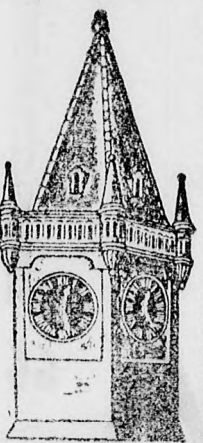
CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**

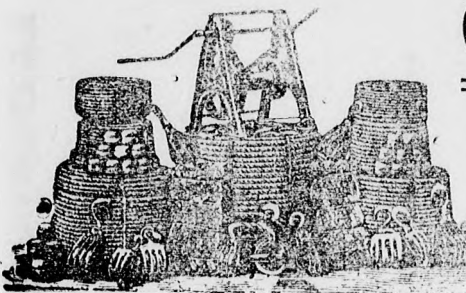
fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici care se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri care luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri (Sa 88) ieftine.

Liferanțul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Carl Stürmer

funar

succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIIU

Hermannstadt

Saggasse 22.

■ Oferă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

■ **MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII.** ■
Revânzătorii primesc rabat!

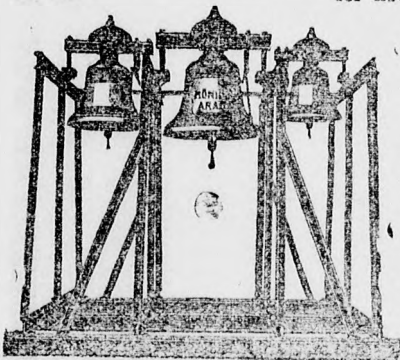
Su 2069

O nouă invențiune de clopote!

Clopotul rezonator brevetat

Ho 1682

este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonice și astfel asemenea acordului dă un sunet plin, puternic și sărbătoresc precum și adânc.

Echipeamente p. clopote de fer
Staluri

Prospecte și preliminar de spese gratis.

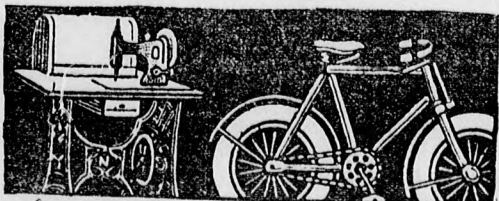
Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvar).

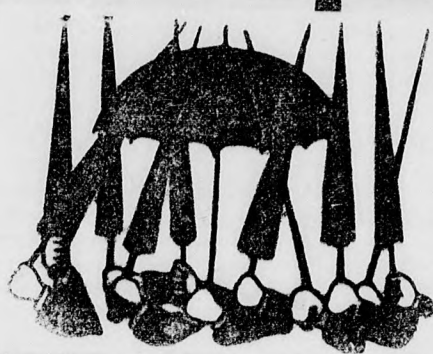
Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 100% rabat.

Unde

se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile
cele mai moderne — **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună,
de modă albe și colorate
Cămeși GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

ORENDT G. & FEIRI W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. **SIBIIU, Heltauer-gasse 45.**

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și volaj, poclăzit și procovățuri, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârșobi), permanent în
depozit. Toate articolele din brânșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)

Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștiențios.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.

TELEFON
NRUL. 750.CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIATELEFON
NRUL. 750.**„CONCORDIA”**

SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tălat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :****Prețuri :
moderate :**